Масса а мехкашкара пролетареш, вӀашагӀкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГӀалгӀай обкома Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Советеи Министрий Советеи орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 50 (4375). ШОАТТА, 29 апрель, 1967 шу. Мах 2 кап.

Советски Союза къахьегамхой! Совбаккха вай сийлахь-йоккхача Даьхен экономически оборонний низ! Хьинар кхы а чӀоагӀагӀа тӀадахийте къовсам лоаттабе КПСС XXIII-ча съезда решенеш кхоачашъяра, пхе шера план кхоачашъяра!

(КПСС ЦК ТӀахьехамашцара).

ТОАБЕ АТЕИСТИЧЕСКИ БОЛХ

Къахьегамхошта коммунистически кхетам балара гӀулакха юкъе йоккха моттиг дӀалоац атеистически балхо. Из чӀоагӀа чоалхане а, хӀаьта хӀара денна бе безаш а болх ба. Ховш ма дий, цхьабола тӀехьайиса уйлаш йола нах хӀанз а дынах дӀакъастанза хилар. Цхьабакъда, тӀехь - тӀехьагӀа геттара меллу дына гӀулакхаш, хадаш латт цун мазаш. Вай мехка коммунизм хьалъеш советски халкъо доахача толамаша, советски Ӏилман коталонаша, вай сийрдача вахаро тӀа-тӀа дукхагӀа дынах хьакъестабеш нийсача новкъа боах цох тешаш хинна нах, лаккбу пар сакхетам. Цхьабакъда, цу гӀулакхах тоъам бай Ӏе йиш яц. Кхетамца вӀаштӀехьбоаккхаш, хӀара денна, тӀагӀертта бе беза дынах тешаш барашта юкъе атеистически болх.

Цу хьакъехьа дикка опыт Ӏоалъй вай республике. Цхьайолча моттигашка ерригача формаех бизза пайда а эцаш, говза вӀаштӀехьбаьккхаб атеистически болх.

Грозненски районе чӀоагӀа теркам тӀабохийт атеистически лекцеш дукхагӀа ешара. Цу балха шерра юкъеоз районни интеллигенци. ЧӀоагӀа пайдане да цига каст-каста кийчлу багах дувпа журнал: Моттигера факташ я цу тӀа ерригa ювцараш. ТӀехь-тӀехьагӀа дукхагӀа хул цунга ладувгӀа ухараш. Гулбеклараппта къаьстта дукха езалу цига еш йола тайп-тайпара химически опыташ. Царца журнал кийчдераша дӀайовзийт Ӏалама къайленаш. ЛадувгӀарий безам тӀаоз цу гӀулакхо.

ЧӀоагӀа пайдане я Шаьла районе болх беш йола цӀагӀара лектореш. АргӀ - аргӀагӀа цхьацца цӀагӀа гулбу дуккха нах. ТӀаккха царна еш тайп-тайпара атеистически лекцеш. Дукха хаттараш хул. ХӀаране паргӀата дувп шийна хетар. Лектора цига дикагӀа бова ший ладувгӀараш, цунна гучадоал малагӀча деша дукхагӀа теркам тӀабахийта беза.

Цу тайпара атеистически балха цхьайола формаш кхетамца вӀаштӀехьъяьха кхы а дуккха моттигаш я вай республике. Атеистически сайренаш дика вӀашгӀьехк дуккхача культпросветучрежденеша. Цхьайолча моттигашка дика вӀаштӀехьдаьккхад дынах тешараша хӀаранеца къаьст - къаьста болх белга.

Цхьабакъда, хӀанз а дукхагӀча моттигашка чӀоагӀа ледара латт атеистически болх. КъайлагӀа болх беш я тайп-тайпара дына тоабаш. Царна керте латтараша зуламе гӀулакхаш леладу, шоашта юкъеувл кагирхой, йиӀигаш деша ахийтара духьалбувл. ВӀалла ла мегаргдоацаш да кагийча бераштa дына хьехам тела гӀертар. Цхьайолча школашка моттигаш лийслу бераша маpхаш кхоабаш.

Дукха кхоачамбоацараш да атеистически балха юкъе Наьсарен районе. Цига дӀадахача шера юрташка кӀезига йийшай дына духьалара лекцеш. къаьстта районерча БатӀал - Хьажий мурдий тоабай зуламерча гӀулакхех йола лекцеш. Геттара эсала болх бу цӀагӀарча лектореша, хӀаьта дукхагӀча юрташка уж вӀалла я а яц. Района бехктокхамерча гӀулакхашка болча наха шоаш кӀезига еш дына духьалара лекцеш.

Цу тайпара кхоачамбоацараш хилара керттера бахьан да юххьанцарча партийни организацеша атеистически балха леррттӀа терко ец ца хилар. Масала, «Октябра 40 шу» яхача совхоза парткомо дӀадахача шера ший заседане цӀаккха а дийцадацар атеистически балхах дола дош, е ший балха плана юкъе а дихьадацар из. ТӀаккха цецвала эшаш дац цу юртара клуб а цу балха юстара латташ хилча.

Во вӀаштӀехьбаьккхаб атеистически болх Сунженски районе а. Цига лекцеш ешара хьакъехьа цхьадола хьокхамаш во дац, бакъда ерригача районе гӀолла лаьрхӀача кхоачамбоацараш дукха да. ХӀара сагаца къаьст-къаьста болх белга эсала вӀаштӀехьдаьккхад районе.

Атеистически болх тоабара, дына гӀулакхашца тӀагӀертта къовсам лоаттабара хайра хӀама дац Ножай - Юрта районе. Цига болх беш дуккха тайп-тайпара тоабаш я, хӀаьта цхьайолчарна керте латтараш зуламе гӀулакхаш лeладаь нах ба.

Цу тайпара кхоачамбоацараш да республика дуккхача кхыча районашка а. ДӀахо ла мегаргдац из гӀулакх. Массайолча моттигашка цӀенхашттa тоабе беза атеистически болх.

Укх деношка хиннача КПСС Нохч - ГӀалгӀай обкома пленуме дийцар КПСС XXIII-ча съезда решенешка хьежжа республика къахьегамхошта коммунистически кхетам балара хьакъехьарча партийни организацей декхарехи де дезарехи дола дош. Пленумо белгалдаьккхар атеистически болх республике чӀоагӀа тоабе безилга.

Эггара хьалха белгалдаккха деза партийни, комсомольски организацеша атеистически балха денна терко е езилга. Парте райкомаш декхарийла я цу хьакъехьара юххьанцарча партийни организацей дикагӀйола опыт Ӏомае, из шерра йоаржае.

Атеистически болх бе беза кхетамца вӀаштӀехьъяьккхача системах. Моттигерча вахарца айхха бувзам болаш хила еза ешаш йола лекцеш. Районашка дукхагӀа кийчбе беза лектораш - атеисташ.

Къаьстта боккха лоархӀам болаш да дынах тешарацца хӀаранеца къаьст-къаьста болх бар, цӀагӀарча лекторей болх тоабар. ДукхагӀа вӀашагӀьехка еза тематически сайренаш, цига къамаьлаш де кхувла беза дынах хьакъаьстараш, производстве хьалха латтараш. Пайдане да вахар хьахиларах, Ӏалама къайленех, сага хьаькъало космос караерзаярах йола лекцеш ешар. Гучабаккха беза дына реакционни чулоацам, долчча бесса хьагойта деза мурдий тоабашта керте латтараша леладу зуламе гӀулакхаш.

«Знание» яхача общества республикански организаци, цун районера организацеш декхарийла я кӀоаргта чулоацам бола атеистически лекцеш кийчъе, уж юрташка дукхагӀа ешаргйола гӀулакх вӀаштӀехьдаккха.

Атеистически балха юкъе хьинаре дакъа лаца деза республика культура учреждениеша.

Денна терко е къахьегамхошта юкъера атеистически болх тоабара.

КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома VI пленум

26—27 апреле Грозне, обкома партийни дешара ЦӀагӀа КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома VI пленум хилар. Пленумо дийцар ер дешаш:

КПСС ЦК майски Пленума решенеш а Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизара сийна тӀаццна юрта боахама хьакъехьара социалистически декхараш а кхоачашдарах йола КПСС Урус - Мартанеи Наурскии райкомий отчет.

КПСС XXIII съезда указанешка хьежжа къахьегамхошта коммунистически морала майххара кхетам балара болх республика партийни организацешка миштa латт а из тоабара де дезараш а.

Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизара кийчо ярах йола КПСС Нохч - ГӀалгӀай обкома V пленума соцам кхоачашбар мишта лел яхача дешах йола информаци.

Хьалхарча дешах отчеташ йир КПСС райкомий хьалхарча секретараша Урус - Мартана — нов. **Габисова**, Наурски — нов. **Пожидаева.** Содоклад йир парте обкома секретара нов. **Абубакарова.**

Пренеех къамаьлаш дир парте Ачхой - Мартана райкома хьалхарча секретара нов. **Русина**, парте Шелковской райкома хьалхарча секретара нов. **Полушкина**, мелиорацеи хин боахамеи министра нов. **Давыдова**, СССР халкъа тӀахьожама Комитета инспектора нов. **Павловскe**, «Шелковский» совхоза вокххагӀволча жа Ӏуно нов. **Эсмухамбетова**, «Грозвино» объединене начальника нов. **Сагаева**, Ӏилматоххама ветеринарни станце директора нов. **Мачаловске**, «Чечингушводстрой» управлене начальника нов. **Клюкина**, республика Госплана председатела заместитель нов. **Баматгиреева**, юрта боахама министра нов. **Илюхина.**

Пленума ден повестка шоллагӀча дешах доклад йир КПСС обкома шоллагӀча секретара нов. **Чахкиева.** Пренешта юкъе дакъа лаьцар парте Ведана райкома секретара нов. **Ахматукаевас**, парте Ножай-Юрта райкома хьалхарча секретара нов. **Янгульбаева**, парте Грозненски горкома хьалхарча секретара нов. **Синельникова**, просвещене министра нов. **Умарова**, парте Сунженски райкома секретара нов. **Варлашкина**, культура министра нов. **Татаева**, парте Наьсарен райкома секретара нов. **Цолоева**, ВЛКСМ обкома секретара нов. **Кириллова**, министрий Совета председатела нов. **Гайрбекова**, МалгӀабика горисполкома председатела нов. **Гайтмирова**, парте Шаьла райкома секретара нов. **Абаева.**

КхоалагӀча дешах информаци йир КПСС обкома секретара нов. **Дорохова.**

Дийцача дешаех лаьца соцамаш дир пленума.

ХЬУВКЪАМ ЛАКХБАР ДУХЬА

ЧӀоагӀа низаш тӀадохийт республика колхозийи совхозийи кхашка къахьегараша юбилейни шера лакха хьувкъам кхебара.

БӀаьстан юхье хӀамаш дӀаер — из сийлахьеи бехктокхамереи декхар толаме кхоачашдара лоаттабеча къовсама эггара хьалхара а чӀоагӀа лоархӀамера а этап.

25-ча апреле кхаччалца бӀаьстан юхьера культураш дӀайийнай 120,7 эзар гектара тӀа, е дӀае езарех 61 процент. Генараш дӀаера план 104 процент кхоачашъяьй, из маьхера технически культура тӀайолаш 25 эзар гектар совгӀа лаьтта да.

ДӀайийна йоалаш латт шекара свекла, вешта аьлча из дӀайийнай 10 эзар гектар совгӀча лаьтта, е планах 98 процент.

Массанахьа а цхьатарра дӀаювш латт хьажкӀаш. Республика бӀаьчча хьайийцача хьажкӀаш дӀайийнай 23,3 эзар гектара тӀа е ерригa дӀае езарех кхоалагӀа дакъа. Уж кӀезиг-дукха дукхагӀа я соахка цу хана дӀайийна хиннарел.

Цунца цхьана, дуккхача районашка мела лел коартолаш дӀаювлга. ДӀае езача 1977 гектарах дӀайийнай 1388 гектар, е 70 процент. Коартолаш дӀаера план ах а кхоачашъяьяц Грозненски, МалгӀабика, Наурски районашка.

Ялат дукхагӀа даккхар духьа дукхагӀа дӀаеиза яргъяц хьажкӀаш, дуга, борц, хӀаьта цу гӀулакха эша хьалаш долаш дуккха боахамаш а да.

Массанахьа а дика цийлха чакхдаьннача догӀаша дика аьттув боаккхаргба гурахьеи бӀаьстан юхьеи дӀайийла хӀамаш хийцца дегӀаяхкара.

Кастта хьаоттаргья хьувкъам бахьан долаш лоаттабеча къовсама шоллагӀа этап — дӀайийнача хӀамашта гӀулакх делга.

1967 шера 25-ча апреле кхаччалца республика колхозашкеи совхозашкеи бӀаьстан юхьера культураш мел дӀайийнай хьахьокхаш йола.

СВОДКА

План проценташца лоархӀаш

	БӀаьстан юхьера ерригa культураш	Ялатийнеи моцача доакъарий лаьрхӀа хьажкӀаш
Ачхой-Мартана	46	25
Ведана	23	3
Грозненски	62	35
Гудермеса	53	29
МалгӀабика	50	15
Надтеречни	65	40
Наьсарен	51	16
Наурски	58	43
Ножай-Юрта	38	25
Советски	11	3
Сунженски	79	56
Урус-Мартана	73	51
Шаьла	68	27
Шелковской	69	17
г. Грозный	60	—
Ерригача республике гӀолла	61	32

ХЬАЖКӀАШ ДӀАЕ ЙОЛАЕННАЙ

Бехктокхаме ха хьатӀакхаьчай хӀанз Грозненски шурий совхоза механизатораштa: дӀае йолаяьй хьажкӀаш. Из лоархӀаме доакъара культура 3,3 эзар гектара тӀа дӀаелерхӀ совхозе.

—Хала а дукха а да де деза балхаш, — йоах совхоза керттерча агронома В. Бушева, — дале а, цу балхашта кийчо яьй механизатораша: дика кийчъяьй ерригa техника, Ӏалашдаьд дикагӀча репродукцегӀа дола фу.

ХьажкӀаш дӀаера геттара дика кийчо яьй совхоза кхоалагӀча отделене.

ХьажкӀаш дӀае болабалалехьа отделене механизатораша вӀашагӀ а кхийтта дийцар къахьегам дикагӀа вӀаштӀехь мишта боаккхаргба. Лакха опыт йолча механизатораша А. Даскуева, У. Далева практически дӀахьекхар мишта дӀае еза квадратно-гнездовой хьисапе хьажкӀаш. Цу гӀулакхах механизатораша дика пайда ийцар.

ХьажкӀаш дӀаера балхаш групповой хьисапе ду отделене механизатораша. Цо йиш хулийт хьажкӀаш дӀа мишта юв хьожаш тӀахьожам лоаттабе а механизаторий агрегаташ сейца латтаргйоацаш царна хадданза фу тӀакхахьа а. Ӏурра дена саррaлца хьажкӀаш дӀаювш боахкача механизаторашца кхай тӀа ба отделене агроном Ш. Мамишев, управляющи Н. Иноземцев. Хадданза тӀахьожам лоаттабу цар механизатораша деча балхашта.

Дика кхетаду къахьегамхоша шоашта хьалхашка латта декхараш бехктокхаме долга. Цар лаьрхӀад юбилейни шера хӀара гектара тӀара 250 центнер силосни массеи шовзткъа центнерялта йийна хьажкӀаши чуя.

ХьажкӀаш дӀае механизатораш болабеннача хьалхарча дийнахьа белгалбаьлар дикагӀа бола механизатораш. Сменни нормах йоагӀачул пхиъ-ялх гектар дукхагӀа хьажкӀаш дӀюв къонача механизатораша Амаев Ӏадлана, Дожуев Папура. Шоаш деш дола балхаш дика ду цар.

Совхоза механизатораша дош деннад ЦхьоалагӀа май тӀаккхоачаш хьажкӀаш дӀайийна яха.

А. ПЕНЬКОВ,
агроном.

РЕСПУБЛИКА ПРОМЫШЛЕННОСТА БОЛХЛОЙ ТОЛАМ

Нохч-ГӀалгӀайчен промышленни предприятей белхлоша, Сийлахь-беннхача Октябра 50 шу дизара баха боаггӀача тайпара накъабахар духьа шерра социалистически яхь а йоаржаь, 27-ча апреле кхоачашъяьй валови продукции дукхагӀа йола лоархӀамегӀара изделеши хьаяра биъ бетта план.

ТӀехкхоачашъяьй къахьегама овсарле лакхъяра задани.

Промышленни производства боарам соахка цу хана хиннaчунца нийсбича планах хила безачул лакхбеннаб.

Дикка дукхагӀа доах мехкдаьттеи гази, химически промышленностеи машиностроенеи продукци.

Яхь лелаераштa юкъе хьалха латт мехкдаьтта промыслови управленеш: «Малгобекнефть», «Старогрознефть», Мехкдаьттагазови управлени, Грозненски химически комбинат, нефтемаслозавод, слюдяной фабрика, кога гӀирсий фабрика, дуккха кхыйола предприятеш.

Хьалхарча квартале продукци яккхарга дӀабода мах планахчул лохберах кходаь ахча 1,2 млн. сом хилар, цу даькъе «Грознефта» объединене — 478 эзар сом, Грозненски химкомбинате — 118 эзар сом. «Грозэнерго» яхача районни управлене — 259 эзар сом.

Республика промышленни предприятешка социалистически яхь тӀа-тӀа шерагӀа яржаш латт юбилейни шера декхараш толаме кхоачашдар духьа.

БАЛХАШ СИХДЕ

БӀаьстан юхье юв культураш дикеи лоацпача ханеи дӀаера берригa низ тӀабахийта къахьегаш ба укх деношка МалгӀабика района «Кавказ» яхача колхоза механизаторашкхаш леладераши. Укх шера 3200 гектара тӀа бӀаьсти юв культураш кхее езаш ба колхозхой, цу даькъе ялатийна лаьрхӀа бархӀ бӀаь гектар хьажкӀа, 1215 гектар гидуаргаш, хӀаьта иштта шекара свекла, кхыйола юртбоахама культураш.

Мишта еллай укхаза юбилейни шера юртбоахама культурай лакха хьувкъам кхебара лард?

Юххьанца белгалдаккха деза бӀаьсти юв культураш дӀаюргйола лаьтта соахка гурахье агротехнико дӀа мадеххара кӀоаргеи дикеи аьха хилар. ХӀаьта хӀа аьнна бӀаьстан хьалхара дӀайха деноши отташе механизатораша лаьттанна обработка е араяьхар шоай агрегаташ.

Ноачаш кӀезига яр Ӏай, цудухьа цхьаккха ди дӀалахийта йиш яцар лаьттанца иштта а кӀезигйола тӀоалал соца ца еш. Лоацпача хана дерригача лаьтта катокашца Ӏо а тоӀадеш макха баьккхар.

Хьувкъам лакхбара кхаш леладерашта доккха новкъостал ду химе. Цун лоархӀам дика кхетабу колхозхоша а специалисташа а.

— ШӀаккха ца хиннача тайпара дукха минеральни удобренеш Ӏалашъяьй оаха укх шера, — йоах колхоза агронома. — Планах «Сельхозтехника» объединене лаьрхӀа хиннача 1200 тоннал совгӀа кхы а бархӀ бӀаь тонн минеральни удобренеш Ӏалашъяьй колхозо.

Шоай низашца, механически разбрасывателашца бӀаьстан культураш дӀаюргйолча дерригача лаьтта культиваци яле хьалха дӀатайсар уж. Боахама чӀоагӀа пайда лу культура хиларах шекара свекла дӀаюргйолча дукхагӀа а товсаш. Иштта боккха пайда йийцаб колхозхоша моттигерча удобренех. Колхоза кхашка йиъ эзар тонн кхо диллад укх шера. Из белгалара тешам ба хьувкъам дӀадахача шерашка хинначул дикка лакхагӀа хургхилара.

Соахка гурахье колхоза правленеи партийни организацеи боккха теркам тӀабахийтар хӀара подразделене, хӀара механизатора юртбоахама продукци яккхарга дӀадодар лохдергдолаш къахьегама овсарле лакхъяра. Опыт йола механизатораш керте болаш кхоккха саг чувоагӀаш вӀашагӀъеллача итт звенона дӀаелар культураш кхееpгйола участкаш. ДӀайовзийтар производственни заданеш, тӀахьожайир эшаш йола техника.

Иштта чакхъяьхача мероприятех хьахиннар гуш да хӀанзле:

Дог гӀоздоаккхаш хоза тӀадаьннад гурахьа дийна ялаташ. ХӀанзле 2250 гектара тӀа дӀайийнай бӀаьсти юв культураш, цу даькъе 240 гектар хьалха юраш, ялатийна лаьрхӀа 520 гектар хьажкӀа, 1215 гектар гидуаргаш, цхьа бӀаь гектар шекара свекла.

ХӀара деннарча къахьегама толамий ларл хинна дӀаэттай юбилейни шера лакхара толамаш дахара тӀехь къовсам боаржабаьча звеньяшта юкъера социалистически яхь. Гучабувл турпалаш. БӀаьстан юхье юв культураш колхозе эггара хьалха дӀайийна яьннай коммуниста Бахчинов Владимира кулгалду механизированнии звено. Дика обработка яьча кхо бӀаь гектар йолча участка тӀа 150 гектар гидуаргаш, цхьа бӀаь гектар хьажкӀа, шовзткъеи итт гектар шекара свекла дӀайийнай цар. ХӀара гектара шовзткъеи итт тонн кхоачийташ моттигера удобренеш тайсай.

Хий дехкаш лаьтташ дац колхозе, цхьабакъда КПСС майски Пленума решенеш кхоачашъяра дукха кийчон балхаш дӀадолалаьд укхаза укх шера. «Алханчуртский» яхача канала дӀоахал никъ буллаш я «Чечингушводстроя» механизированни отряд. Механизмаш хьатӀайоалае никъ баь бальча оросительни сеть е болабургба уж. ХьатӀадоагӀача шера культураш дӀайийначa 1500 гектара тӀа хий тӀахецаргда колхозе.

Хьагучох толамца кхоачашдергда колхозхоша укх юбилейни шера шоаш тӀаийца социалистически декхараш.

А. ГУРИН.

ХЬАЛХА ЛАТТАРАШТА — ЦӀЕ БАЙРАКХАШ

МОСКВА, (ТАСС-а корр). Химически мехкдаьттаи машинаш яра Министерства коллегии машинаш яра болхлой профсоюза ЦК президиуми тахан хьежай Министерства предприятей 1967 шера хьалхарча кварталерча Ерригсоюзни социалистически яхьа итогашка.

СССР Министрий Советеи ВЦСПС-и карара кара тела ЦӀе байракхаш кхоачаяьй Уральски химически машинаш еча завода. «Большевик» яхача Киевски машинаш еча завода, «Борец» яхача Московски завода, Котовске цӀерагӀча Кишиневски насосни завода, «Тяжпромарматура» яхача Пензенски завода коллективашта.

ВорхӀ предприяте коллективашта кхоачаяьй Министерстваи профсоюза ЦК-и карара кара тела ЦӀе байракхаш. Уж байракхаш кхоачаяьрех я ер заводаш: Курганcки химически машинашъер, Семеновски арматурнияр, Ижевски мехкдаьтта машинашъер, Сумски Фрунзе цӀерагӀъяр, Нальчински, Таллински, Читински машинаш ю заводаш.

АРМЕНИ. 8-за вӀаштӀардаьча цӀеной лакхала деннеи бийсаннеи 30 кубометр хий тела йиш йолаш я советски Ӏилмахоша хьаь фотопреобразователашка болх бу маьлха энергетически установка. Цунах шерра пайда эцаргба мехка къулбехьарча районашка. Тока источниккий Института Еревански базови лабораторе тохкам беш я установка.

СУРТА ТӀА: маьлха энергетически установка.

Е. Егоровеи Г. Багдасарянеи сурт.
ТАСС фотохроника.

КАРЛОВИ ВАРАШКАРА КПСС ДЕЛЕГАЦИ ДӀАЯХАР

КАРЛОВИ ВАРАШ, 27 апрель. (ТАСС). Селхан Карлови Варашкара дӀаяхар Европерча кхерамзлен дешашта хиннача европейски коммунистически болхлойи партей конференце дакъа лаьца. КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежнев керте вола Советски Союза Коммунистически парте делегаци.

Карлови Варашкарча вокзале КПСС делегаци накъайоаккхаш вар КПЧ ЦК Хьалхара секретарь А. Новотный, КПЧ ЦК Президиума член а КПЧ ЦК секретарь а вола И. Гендрих, КПЧ ЦК секретарь В. Коуцкий, Чехословаке Компарте кхыбола кулгалду деятелаш. Делегаци накъайоаккхаш вар иштта Чехословакера СССР посол С. В. Червоненко а.

ЕВРОПЕЙСКИ КОММУНИСТИЧЕСКИ БОЛХЛОЙИ ПАРТЕЙ КОНФЕРЕНЦЕ КОММЮНИКЕ

1967-ча шера 24-ча апреле дена 26-ча апреле кхаччалца Карлови Варашка кхерамзлен дешаш дувпаш европейски коммунистически болхлойи партей конференци хилар. Цига дакъа лоацаш хилар вошал долча укх партей делегацеш: Австре Коммунистически парте, Бельге Коммунистически парте, Болгаре коммунистически парте, Великобритане Коммунистически парте, Венгерски социалистически болхлой парте, Германе Социалистически единни парте, Германе Коммунистически парте, Германе Социалистически единни парте — Малхбузен Берлин, Греце Коммунистически парте, Дане Коммунистически парте, Ирландски болхлой парте, Къилбаседа Иоланде коммунистически парте, Испане Коммунистически парте, Итальянски коммунистически парте, Кипра къахьегача халкъа прогрессивни парте, Люксембурга Коммунистически парте, Польски вӀашагӀкхийттача болхлой парте, Португальски коммунистически парте, Сан-Марино Коммунистически парте, Советски Союза Коммунистически парте, Финляндe Коммунистически парте, Французски коммунистически парте, Чехословаке Коммунистически парте, Швейцарски къахьегама парте. Конференце хилар Швеце коммунистически парте викал.

Кийчо еш баьча балха тӀа а конференци йолча хана а белгалдоалаш хиннача интернационализма уйланца вошалий сотрудничество а йолаш, паргӀаттеи шеррей дискуссеш а еш йийцар европейски проблемаш, дийцар дерригача дунен тӀара машар чӀоагӀбара боккхача лоархӀаме йола Европе кхерамзле Ӏалашъяра де деза гӀулакхаш.

Американски империализмои малхбузен - германски милитаризмои вӀашагӀбехкача тийшача балхо хьалхашка увттабу кхерам а, хӀаьта иштта Европерча хьало хьалхайоахача хьаьдача инициативай лоархӀам а белгал а боаккхаш, заявлени тӀаийцай конференце.

Заявленена чуйоагӀача де дезарий программо халкъашта хьаелл машара реальни перспективаш, цо хьалхадоах шоайла вӀаши духьала латта тӀема блокаш дӀа а яьха, цунна меттел тайп - тайпара социальни строй йола паччахьалкхенаш вӀаший гӀулакхаш а лелалеш машаре яхара ларда тӀа хьаяь коллективни европейски кхерамзлен система лелаелга.

Заявлене хьаллоац кхерамзлен проблемаш Ӏомаярам европейски сотрудничество дегӀайоалаярам, хӀаьта иштта цунгахьа лостам бола кхылола гӀулакхаш шердарам ерригача европейски паччахьалкхений конференци гулъяра хьакъехьара идея.

Лаккхара бехктохкам дага а болаш, конференце кхайкарал ду болхлой классага, социалистически социал - демократически партешка, профсоюзни организацешка, массе тайпа ды лелаберашка, интеллигенцега, къонача тӀехьенга, кхалнахага, дерригача машар хьаштлолча низашка. Цо уж тӀахьех, вӀашагӀа а кхийтта, хӀара мехка а ерригача континенте а шерра кампани йоаржайра, Европе коллективни кхерамзле Ӏалашъергйола, мехкаш хӀалак а деш герзаш кхоачамаш делга соцадергдола, тӀема низаш эпадергдола гӀулакхаш чакхдахара.

Конференце доакъашхой тийша ба Карлови Варашка оттаяьча коллективни европейски кхерамзле бахьанце лоаттабеча къовсама программа Европа ерригача коммунистически болхлойи партеша цхьана деча балхий лард хила йиш хиларах.

Низаш вӀашагӀтохара, вьетнамски халкъ хьаллацара къовсам шерагӀа боаржабара тӀа а хьехаш кхайкарал тӀаийцад конференце.

Цо харцахьа лаьрхӀар ВӀашагӀкхийттача Штатий аккхача хьисапера агресси, белгалдаьккхар из агресси массане юкъарча машара кхераме хилар.

Халкъий паргӀато еза лоархӀаш мел бараш американски интервенци соцаяра, ший лоӀаме дахара йола бокъо турпалча вьетнамски халкъага дӀакхоачилга Ӏалашдара шоаш цхьана деш дар кхы а низ болашагӀа даратӀахьех конференце.

Конференце иштта тӀаийцар Грецера военни переворот харцахьа лоархӀаш йола заявлени а. Цо тӀахьийхар гречески халкъаца цхьа барт - цхьоагӀо хилара болам шерра вӀаштӀехьбаккхара.

Карлови Варашка хиннача конференце доакъашхой чӀоагӀа тийша ба шоаш вӀашагӀкхетарах коммунистически болхлойи партешта юкъера вошалий бувзамаш чӀоагӀлара, Европера а дерригача дунен тӀара а машар безеи антиимпериалистически низаш кхотадара гӀойле ялара.

КПСС ЦК МАЙСКИ ПЛЕНУМА РЕШЕНЕШ ЧАКХЙОАХ

КХОАЧАШДЕРГДА ВАЙ СИЙЛАХЬ-БОККХАЧА ОКТЯБРА ШОВЗТКЪЕ ИТТ ШУ ДИЗАР СИЙНА ТIАЙЙЦА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ

КПСС Нохч - ГIалгIай обкома аргIанара алхлагIа пленум хилар 26—27 апреле. Пленуме дийцача дешаех паI дар КПСС ЦК майски Пленума решенеши юрта боахама даькъе Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизара сийна тIайнца социалистически декхараши кхоачашделга мишта дел дувцаш йола парте Урус - Мартанен Наурскии райкомий отчет.

КПСС ЦК майски Пленуме ше къамаьл деш Л. И. Брежнева аьлар, мелиорации — из лаьтташ тоалара чакхйоахача мероприятей комплекс, из хий дехкача лаьттай керда йоккхий районаш хьаяр, лаьтташ дохьадар, мистача лаьтташта известковании яр, кIотаргехи кхертIоехя кхаш цIендар, хий дехкара моттигерча тоатолехи лаьттанна кIалхарча хихи пайда эцар. Iамаши водоемаши хьалъяр, хивои михои лаьтташ дохаларца къовсам лоаттабар, йокъал латтача районашкарча даьгIенашка хий тIадахийтар да. Из долла хIама данза даргдоацаш да юрта боахамерча лаьттай хIара участко тар ме лу дуккагIа продукци телара. —

Отчеташ душ, КПСС обкома пленуме къамаьлаш даьча парте Урус-Мартанен Наурскии райкомий хьалхарча секретараша нн. Габисовей Пожидаевей а содокладчика — парте обкома секретара нов. Абубакарова а белгалдаьккхар, КПСС Центральни Комитето мартовскии (1965 ш.) майскии (1966 ш.) Пленумашка кийчъяьча организационнии экономически мероприятеша а уж чакхъяхаро а хIанале а шоай дика беркат телаш хилар, советски юрта дерригача вахара белггала эргалонаш еш йола влиянни еш хилар. Ораторераша белгалдаьккхар Сийлахь - боккхача Октябра 50 шу дизара сийна социалистически яхь йоаржаьча, юбилейни 1967 шу юртбоахама продукташ дикка дуккагIа яхарпа, ялат, баьцадаараш, сом, комсаш, дулх, шура, фуаш, тха кийчдара планаш тIехкхоачашъярпа белгалдаьккхар дукха тIагIертта къовсам лоаттабеча колхозхой, совхозий болхлой политически къахьегамен хьулар цIаккха а ца айденнача тайпара чIоагIа айденна хилар.

Докладашкарен содоклада тIарен гуш да, Урус - Мартанен Наурскии районий, ерригача Нохч - ГIалгIайчен а, юрта боахама къахьегамхоша, парте ЦК ПленумиIи XXIII-ча съездей решенеш кхоачаш а еш, белггала дика результаташ яьха хилар. ДIадахача шера ханал хьалха кхоачашдаьд ялати кхыйола юртбоахама продукташи кийчъяра декхараш. Иштта кхоачашъяьй укх шера 1-ча квартале хьайбай продукце дерригатайпаш кийчдара план а. Соахка хьалхарча квартале кийчдаь хиннача чунца нийсдича дуккагIа кийчдаьд: дулх — 20, шура — 7, фуаш — 9 процент. Цхьабакъда, дIадахача шерен укх шера хьалхарча квартален колхозийи совхозийи боахама гIулакхий результат а, хIаьта иштта ялати кхыйола юртбоахама продукташи кийчъяра темпаш а боарам ца хIанз а кхоачам беш бац, юрта боахам дегIакхувлара даькъе хIанз а дукха да кхоачамбоацарш, аьттехьа а бизза пайда эцаи долаш долча кхоачамех, хIаьта ЦК майски Пленума решенешка хьежжа лаьтташта шерра милиораци яра оттаяь мероприятей план дуккхача боахамашка кхоачаш во ю.

МалагIа кхоачамбоацараш да Урус - Мартанен Наурскии районий юртбоахам дегIакхувлара даькъе докладчикеи содокладчикеи белгалдаьхараш? Эггара хьалха, дуккхача боахамашка леха я лаьтта леладара культура, во ду мелиоративии балхаш, пайда во эц хий дехкача лаьттаех. Мелиоративии балхаш дара соахка дIахийнача ахчах аханел кIезигагIчох мара пайда ийцабац Урус - Мартанен Наурскии районашка. Урус-Мартана районе пайда эцац ца оахаш кхашкарча станашта. фермашта гонахьа дадача. наькъа йистошцаьча дуккхача лаьттаех. Наурски районе кхоачашъяьяц баьш долча лаьттаех пайда эцара. ушалаш йола лаьтташ мукъадахаш. артезиански скважинаш яхара, бурунии даьгIенаш, ареица дIаегIа хьу тоаяра мероприятеш. Доккха кхоачамбоацараш да ирригаци а я кийчдаьча лаьттаех. догIан хьисапе хий деттача машинех бизза пайда ца эцар. Севооборотащ караерзаяьяц боахамашка, предшественникий е йоагIаш йола йоакхо еш яц. Урус-Мартана районе кIезигдалийтад доахани, коа тIара оалхазараши, цхьанцадолча боахамашка цар продуктивность лохъялийтай.

Наурски районе дерригa вIаштIехьа дац комсаш леладр санна долча боахама даькъе. Сов дукха дийкъадала кхаш. Района совхозашка юкъера лаьрхIача 11 процент совгIа дIалоац цар. Комсий бешамаш йийкъа хилар дIадаккхара балхаш мела лел.

Цу районашка боахама деш долча партийни кулгала боарама анализ ше еш, нов. Абубакарова, хьахьекхар, ЦК майски Пленума решенешка хьежжа даь ший соцамаш кхоачашдара Урус - Мартана райкомо тIахьожам эсала лоаттабеш хилар. Кхоачамболлаш лакхбац хий дехкача лаьттаех пайда дикагIа эцара хьалхара производственни управленеи совхозий кулгалхойи специалистийи лоархIам а бехктокхам а. Уж тайпа кхоачамбоацараш да парте Наурски райкоме а. ЦК майски Пленума решенеш чакхъяхарах Октябра 50 шу дизара сийна тIайнца социалистически декхараш кхоачашдаран беча балха тIа дувлийтача кхоачамбоацарий маIан дуккхача хьале райкома а колхозийи совхозийи дуккхача юххьанцарча партийни организацей а организаторскии политически балха боарам кхоачамболлаш ца хилар да.

Ше содоклад еш нов. Абубакарова белгалдаьккхар, Урус - Мартанен Наурскии районий боахамашка карара дувлийтан теркал ца деш дисаи хIамаш дела республика кхыча районашка а. Иштта укхаза а кхоачашъяьяц баьций аренаши даьгIенаши тоаяра. Iамаши водоемаши хьалъяра, кагийча кIотаргехи, кхертIоехи кхаш цIендара, кхашкара хьун оасий лартIадахарен керда дараш дIадогIарен мероприятеш. Дуккхача боахамашка лаьтта леладара культура лоха я, шорттига караерзаяьяц севообороташ, кхоачашъяц лаьттанна ахпара хьисапе обработка яра а моттигерен минеральнии удобренеш кхашка тессара а план. Укх шерарча бIаьстен хаоттама хьалаш чIоагIа аьттув боацаш доллашехьа а лаьттанца тIоадал еце а пхьадолча боахамаша во леладу хий деттара балхаш, цу балха юкъеззаяц догIан хьисапе хий детта ерригa агрегаташ. Балхаш иштта во вIаштIехьдаьха хиларон хий дехкилга вIаштIехьдаккхара мело ярон юхаметтаотталургдоацаш зе де тарлу хьувкъама.

Нов. Абубакарова уйла тIаерзайир хьайбай продукташ яхарен кийчъярен хIанзарча темпаша 1967 шера тIайнца социалистически декхараш кхоачашделга Iалашдеш ца хилар. Ачхой - Мартана, МалгIабика, Наьсарен районий боахамаша лохъялийтай йоаккхаш йола шура. Доахан метта лоаттадара гIулакх телхад Грознепски, Наьсарен, Шелковской, МалгIабика районашка.

Юрта боахам дегIакхувлача нийслуш дола уж а кхыдола цIенхаштара а кхоачамбоацараш хилара маIан да цхьаболча кулгалхой цу даькъе лаккха бехктокхам ца хилар а хIаьта иштта шоай кара йолча предприятейи организацейи, колхозий а совхозий а кулгалхошкара деха доаггIаш дар дизза хьадехаш йоацача юрта боахама Министерства, мелиорацен хин боахамен Министерства, «Грозвино» объединене, «Сельхозтехника» объединене, «Скотооткорма» треста, «Чечингушводстрой» гIишлошъеча управлене организаторски балха боарам лоха хилар а. Партийни, советски, юртбоахама органий профсоюзнии комсомольскии организацей, колхозийи совхозийи кулгалхой декхар сенах латт аьлча, из латт, лаьтташта шерра мелиорации яран Сийлахь - боккхача Октябра 50 шу дизара сийна тIайнца социалистически декхараш кхоачашдаран беча балха юкъера цIенхаштара кхоачамбоацараш сихагIа дIадахара. Парте горкомаш, райкомаш декхарийла я колхозийи совхозийи партийни организацей лоархIами бехктокхами лакхбара йоакхо е. Производства лоархIамегIарча участкашка коммунисташи комсомольцаши хургбола, юртбоахама производство дIахо айяра партеи правительствай яь решенеш толаме кхоачашъяр дукхьа лоаттабеча къовсаме юртарча беррига къахьегамхошта цар хьоькхам тергбола гIулакх вIаштIехьдаккха деза. Политически организаторски болх колхозаши совхозаши, бригадаш а фермаш а йолча тIабахьа а керттерча декхара — дерригача кхоачамех мамогга дуккагIа пайда эцара, кхашкара хьувкъам цахаддаш лакхбелга, общественни хьайбай продуктивность алсамйоаккхилга, юртбоахама хIара даькъа рентабельность айелга Iалашдар дукхьа лаьтта леладарен хьайбаш леладарен культура лакхъяра тIаберзабе беза.

Юртбоахаме сагоагIа дола балхаш ше дувцаш, нов. Абубакарова дагадохийтар, хIана бокъонца бIаьсти яьнна хилар а цулухьа хIара денахи сахьатахи пайда а эцаш, этта хьалаш теркал а деш, кхашкара дерригa балхаш лоаццача ханашкеи тIехликеи чакхдаха, бIаьстан юхьера культураш дIайийна яха, дIайийнача хIамашта дика гIулакх де, лакха хьувкъам кхебелга Iалашдеш йолча агротехнически мероприятей ерригa комплекс юкъейоалае лаьтта леладераш декхарийла хилар а. ЛоархIаме да, кхашкара балхаш лелача хана техникага балха овсарле лакха йолаш шин сменах болх байтар, къахьегама дисциплина мамогга чIоагIъяр а боахаме ерригача звеньяшка деха доагIар дизза хьадехар а.

Эггара бехктокхамегIа йола хз хьатIаэттай хьайбай боахаме а — дIагере чуоттадаь доахан кхабар. Укх тIеххьарча хана шура яккхаран доаханна дулх тIадеттадалийтаран чIоагIа тIехьаднса хилар сихагIа дIадоаккхаргдолча тайпара вIаштIехьдаккха деза хIара ферме доахан кхоабалгеи леладелгеи.

КПСС ЦК мартовскии майскии Пленумий решенеш а Советски Iаьдала 50 шу дизара сийна тIайнца социалистически декхараш а толаме кхоачашделга дуккхача хьале партийни, советски, юртбоахама органаша хIара денна еча йоакхонах, кхашкеи фермашкеи къахьегарех. царна хиланза дарглоаца производственнии культурно - бытовойи хьалаш хилийтарах тийша да. Юртарча хIара къахьегамхочо юбилейни шера декхарех шии декхара программа лоархIаргйолча, уж кхоачашдара лоаттабеча къовсама гIулакх дезаш а бехктокхаме хеташ а из хургволча тайпара вIаштIехьбаккха беза болх. «Дош деннадий Iа — кхоачашде иэ», — иштта хила еза яхьа девиз. ЛоархIаме да, навьха инициатива мамогга хьалладарн дегIакхувларн, кхашкарен фермашкарен дикагIа йола коллективаши дикагIа бола къахьегамхойи сийлен шита тIа бахар.

Юртбоахама производство айяра хьалхара боккха бехктокхам тIабож юртарча коммунисташта. ЛаьрхIар кхоачашдеча гIулакх хоадамболлаш, корта болаш, тIагIертта, хьалхашка латта декхар кхоачашдара тIадерзалаь леладар — из да юртарча къахьегамхошта керте отта коммуниста хайтар дукхьа цунгара хьалехар. Юбилейни шера кердача, тIа-тIа чIоагIагIча низаца хьагучабалба хьалхле лелаеш болча коммунистий авангардни лоархIам. Юртарча хIара коллективе шоай хьинарерча къахьегамеи дикача хьокхамеи Iалашдолла цар къахьегамхой политически производственни хьинар керда айделга, КПСС ЦК мартовскии майски Пленумий решенеши Сийлахь-боккхача Октябра сийна тIайнца социалистически декхараши толаме кхоачашдар дукхьа лоаттабеча къовсама аьттув балга!

* * *

Пренеех эггара хьалха къамаьл дир парте Ачхой - Мартана райкома секретара нов. Русина. Цо дийцар шоайла яхь лелаеча Урус - Мартанен Ачхой - Мартанен шин района боахамашка беча экономически балхах. Яьча анализо хьахьокх: партийни организацешеи экономически анализа бюрошеи производствана дIаухийтача средствашта цIенхаштта тIахьожам лоаттабелга Iалашдеш йолча моттигашка гIулакхаш толаме лелаш хилар. ХIаьта из болх мелбалийтача совхозашка, кхыметтел кхашкарча хьувкъамгеи доахана продуктивностагеи диллача хьокхамаш башха во дене а, доккхий зенаш даь хилар. Духхьал из бахьан долаш зе деш хилар «Горец» яха совхоз, дуккхача хьокхамашка диллача пайда беш йолча «Красноармейский» совхозал эшашагIа из еце а. Цунца мара кхетале йиш йолаш дац дуккхача культурай хьувкъам лакхбелга вIаштIехьдаьккхача «Лермонтовский» совхозо 1966 шу зе деши хIаьта доаллаха уллача «Самашкинский» совхозо пайда беши чакхдаьккха хилар.

— Экономически хьокхамаш белгалдоалаш да бIарча хьайццача яхь лелаеча шин района а, — йоахар дIахо нов. Русина. — Хьайбай боахамера юкъера результаташ дукха бебашха яц, хIаьта хьувкъамга диллача урусмартанхой тхол тIехбаьинаб. Цулухьа экономически итогаш а цар дикагIа хила езаш яр аьнна хеталу. Цхьабакъда, Урус - Мартана районерча биъ боахамах шиъ зе деш ба, хIаьта тха йиъ совхозах цаI мара зе деш чакхъяьннаяц. Цо тешал ду экономически болх оаха дикагIа вIаштIехьбаьккха хилара.

Телхар фул аьлча, из да, Урус-Мартана района производственни управлене, белггала аьлча, цу беррига ча балха кулгалдеш йола экономически совет ца хилар. ДуккагIа долча боахамашка экономически анализа бюроша деш хIама дац хинна зенаш лоархIнлга мара. МоллагIча даькъа гIулакхашта шоаш анализ еча хана партийни организацеша каст - каста бицбу лоархIамегIара хьокхам — къахьегама овсарле.

Къамаьл де дош делар парте Шелковской райкома секретара нов. Полушинина. Цо хоам бир КПСС ЦК майски Пленумал тIехьагIа районе хиннача эргалонех. Хий дехка лаьтташ соахка кхы тIа а 643 гектар дуккагIа хилийтар. Оахаш дола лаьтташ 777 гектар дуккагIа хилийтар тIера кIотаргаш дIаяхара ушалаш йокъаяра, наькъий йистош ахара чотах. Планах 1100 гектара тIа е езаш йола планировка 1413 гектара тIа яьй кхашка.

— Белгалара болх баьб, — белгалдаьккхар оратора, — михо лаьтташ дохадарца къовсам лоаттабара даькъе, буруннии даьгIенаш тоаяра. Цхьабакъда, из гIулакха юхьиг мара яц. Укх шера 400 гектара тIа дIайогIаргйолаш хьу я. Къаьстта лесничество вIашагIйоллар дукхьа бурунашка 1600 гектар шаьрача арара гIомараш йола лаьтташ къоастадаьл колхозаша, хIаьта уж сихагIа дIачIоагIланза а дарглац.

Лаьтташта хий дехкарах тар ме лу дикагIа пайда эца гIерт боахамашка. Ца—юбилейни шера декхараш кхоачашдар дукхьа лоаттабеча къовсаме лоархIамегIара резерв. ХIанз района кхашка болх беш бIаь совгIа поливальщик ва, догIан хьисапе хий детта пхийтта установка я. ХIанзле а хий диллад 1300 гектар совгIча кхашка.

Цхьабакъда, дуккхача торонех пайда эцац мелиоративни балхаш шерра дIадоладара, хий дехкача лаьттаех пайда дикагIа эцара.

— Оаха данза дарг мел доацар лу кхоачамбоацараш дIадахара, — белгалдаьккхар нов. Полушкина, — цхьабакъда, тхона новкъостал эш. Тоъаш яц лаьтта оахкеи хена юхкаш херцаюи техника. Тха заявкаш кхоачашъяц «Сельхозтехника» объединене. Сихде деза лаьтташта планировка елга. Укх шера планировка е лаьрхIараш ерригa а 1800 гектар я. Уж темпаш тхона кхоачамбеш яц.

Оратора дIахо дийцар Шелковскойи Наурскии шии района юрта къахьегамхоша лелаеча социалистически яхьах, Октябра 50 шу дизара сийна тIайнца социалистически декхараш толаме кхоачашдара цо новкъостал мишта лу. Яхь лелаераша вIаши еча проверкаша маьхера опыт лу царна.

— Наурцаш хьалхагIа тхогара Iомалора хий дехка, хIаьта хIана тхона царгара кораладь керда хIама — харшаш ца доахаш, турбашка гIолла хий дехка. Тха колхозий беррига председателаш, специалисташ наурцаш болча хиннаб, хIаьта хIанз цар опыт шоайцига юкъекхухьаш а ба. ЦаI ла вIаштIехьдоацаш: турбаш тоъаш «Сельхозтехника» объединенегара новкъостал доацаш хIама хургдолаш дац.

Ше къамаьл деш, КПСС ЦК майски Пленуча решенеш мишта кхоачашъю дийцар республика мелиорацеи хин боахамен министра нов. Давыдова а. Дукха хIамаш де вIаштIехьаьннад 1966 шера, цхьабакъда, ерригаш а яьац кхоачаш чакхъяха лаьрхIа хинна мероприятеш.

Къаьстта сатем боабеш гIулакх да хий дехкача лаьттаех пайда во эцар хилар.

— Соахка хий дехкача 99 эзар гектар долча лаьттаех 20 эзар гектар вIалла хий ца дуллаш а тиса, богарни лаьтташ санна леладаьд, — хоам бир нов. Давыдова. Вешта, вокх юхедисача лаьтташка а лоха ба хьувкъам, хIана аьлча хий ший ханнахьа дехкац, хIаьта дехкар а во дехк. Кхозза - пхезза ца диллача мегаргдоаца хий цкъа - шозза а дилле дут.

Пул тIехьагIа тамаш е езаш хIама дий, дIадахача шера республика хий дехкача лаьттай хIара гектара тIара 22,5 центнер мара хьажкIаш яьха ца хилар?

Кхыметтел хий дехкача моттигашка а лоха ба хьувкъам, нагахьа санна специалисташа вож йола агротехнически мероприятеш йицъеш хилча. Хий диллара фу пайда баргба, нагахьа санна пул тIехьагIа лаьтта ший ханнахьа цамцалоаккхаш ца хилча?

Хий дехкача лаьттаех, дизза доал а деш, агротехника телха а ца еш пайда эцаш йолча моттигашка лакха хьувкъам кхебу. Масала, XIX-партсъезда цIерагIча Сунженски колхозо гурахьа дийцача кIин хIара гектара тIара 47,7 центнер яьккхар — юкъера лаьрхIача республике яьккхачул шозза хIана яц аьнна дуккагIа.

Нов. Давыдова дийцар шоай лаьттаехи кхашка декха шоашта телача хихи кхетампа пайда эцара гIулакха хьокхам телаш дола кхыькхе боахамаш а.

— Маларра аьлча, — белгалдаьккхар цо, — хIанз а пайда во эц вай кхашка декха дезача хих. Пайда эцара коэффициент геттара лоха я 0,56. Бахьан сенах латт? Из латт, бийсанна хий ца дехкарал совгIа, кхыметтел дийнахьа а цхьаккха пайда ца эцаш хий доалеш хиларах.

Кийчбаь поливальщикаш берригаш а бац хий дехкача юкъе лакъа лоацаш, пайда во эц хий дехкача техниках, къаьстта а догIан хьисапе хий деттача агрегатех — царех дуккагIа йола машинаш цхьан сменах мара болх беш яц е вIалла болх ца беш латт. Цу доллача хIамаша доккха зе ду хьувкъама.

Дуга кхеларах лаьца цхьадола дешаш дийцар нов. Давыдова дIахо. Цо белгалдаьхар цхьадолча боахамаша дуга кхашка ду гIалаташ.

Цхьайолча колхозашкеи совхозашкеи мелиоративни техника дIаоттаьь лоаттаяреи цунах пайда эцареи даькъе цIенхаштта кхоачамбоацараш хиларах, хий дехкача лаьттаех пайда эцача доал ца хиларах, КПСС ЦК майски Пленумал тIехьагIа оттаяь лоархIаме мероприятеш кхоачашъяра йоакхо еш ца хиларах дийцар нов. Павловске, СССР халкъа тIахьожама Комитета инспектора.

Цул тIехьагIа къамаьл дир «Шелковский» совхоза воккхагIа волча жаIуно, Социалистически Къахьегама Турпала нов. Эсмухамбетова.

— Оаха, хьайбаш леладераша юбилейни шера декхараш толаме кхоачашдаран исхалий ду тха доахажа леладелга дIахо дегIакхувларан, — аьлар цо. — эггара хьалха доакъарий база чIоагIъе еза, бурунний даьгIенаш лертIаяха еза. ЛоархIаме мероприятеш оттаьяр КПСС ЦК майски Пленумал тIехьагIа, цхьабакъла, цу даькъе хIана укх сахьата кIезига хIама лаьт. Мело е мегаргьяц, гIулакхаш сагота да — де дезар сихха данза даргдац. ДаьгIенаш тоаяра гIулакх цIенхаштагIа, сиххача темпашца леладе деза ха хьакхьачай, цу гIулакха ерригача торонех, техниках пайда а эцаш.

Жа леладераш гIадбаха бар бурунашка канал даьккхача хана. Юххера а, аьнна хетар царна, кхоачаргда вайна жена доакъарий, дика база хьае йиш хулийтаргйолаш хий. Цхьабакъда, цар гIадбахар сов хьалха хиннадар: дIачакхдаьккхадай гIулакх. Люцерней кхыйола культураши дIаювргйола участкаш а ха ярий белгалъяь.

Нов. Эсмухамбетова дийцар ше дукха ха йоацпаш хиннача наурски жа леладерашца лоаттаеча социалистически яхьах. Царна юкъе дукха ба опыт йолаш, хьаIомаде дукха хIамаш долаш бола жа Iуй. Цхьабакъла, ерригача фермашка яц дерттIа порядок. «Терский» совхоза «Россия» яхача, Ленина цIерагIча колхозий жа лелаеча цхьайолча бригадашка во вIашагIбеллаб къахьегам, йоакхо яц Iовхарашта дика кIалхьарпар хилийтара. ТIера тIахьежача бIарг хьоасташ я совхоза кашараш, цхьабакъда, чухьа дIачваьлча бIеха я. ХIаьта, ховш ма дий, пхадий ду тха доахача жена къаьстта йоакхо эшилга. Мичай хьайбаш леладара культура?

— Къаьстта цецваьккхар со, — йоахар оратора дIахо — жа леладераш та деш дола культурно - бытовой гIулакхаш во хиларо. Геттара кIезига йоакхо ю беркате болх бара эша хьалаш вIаштIехьдахара. Бригадашка кхыметтел газеташи журналаши бIаргадовнзар сона. Бетташ доах бурунашкарча наха кино бIарга ца гуш. Из да мегаргдолаш гIулакх дац.

Лаьттана мелиораци яра оттаьйча шеррача программах дийцар «Грозвино» объединене начальника нов. Сагаева. Комсаш лелаеча боахамашкара хий декха лаьтташ 1970 шерале 10600 гектар дуккагIа хилийта лаьрхIад, хIаьта хий дехкаш йола комсий бешамаш — 6300 гектар дуккагIа. Цу декхарах дикагIа лоархIадара хIанзалца хьа баьча балха опыт вIашагIтоха еза, даь хинна гIалаташ теркалле, кхоачамбоацараш дIадаха деза.

— ДIадахача шера цхьадолча боахамашка комсий бешамашта ядохимикаташца обработка яра, хий дехкара ханаш телхайир, бизза мухь тIа а буллаш пайда эцацар насосни станокехи догIан хьисапе хий деттача установкаехи, удобренеш кIезига тессар. Уж долла хIамаш хьувкъама Iаьткъар. Духхьал из бахьан долаш комсаш планах дийрхIачул кIезигагIа яьлар Кирова цIерагIчеи Ленина цIерагIчеи совхозашка.

Комсаш лелаерашта бIаргагу кхоачамбоацараш, хIаьта уж сихагIа дIадахара практически гIулакхаш деш а ба уж, цхьабакъда, деррига а шоай низашца дулац парга— цIенхаштта новкъостал эш мелиорацеи хин боахамен министерствагара гIишлошъечеи проектнии организацешкара.

Комсаш кхееш долча дуккхача боахамашка хий дехкара гIулакх дизза чакхдаккха йиш йолаш бац, хIана аьлча во кийчъяьча проектех, лаьтташта хьалхагIе планировка а ца еш йиллай хий декха сеть. Каналашкара хий кхоачамболаш ца хилар бахьан долаш дуккагIа йолча хана хий доацаш ю «Комсомольский», «Калиновский» совхозаши кхыдола боахамаши — дуккагIа йолча комсий бешамашка из дIакхоачаш дац.

Нов. Сагаева дIахо дийцар, Надтеречни районе юллаш латта хий уха система хьалъяра балхаш геттара эсала лелаш хиларах, кхоачамбоацараш дукха хилар.

— Юбилейни вахте а этта, тха объединене боахамий къахьегамхоша къовсам лоаттабу тIайнца декхараш толаме кхоачашдара. Механизатораша хьинар-айленна ду кхашкара балхаш. БIаьстан юхье юв культураш дикагIча ханашка дIае гIерт уж, гурахьа дийнача ялаташта дIахо а гIулакх ду цар. Минеральни удобренеш тайсай 17700 гектара тIа дIайийнача хIамашта. Хий декхача лаьташка гурахьа 1000 гектара тIа дIалийнача ялатех аханешта хий диллад. БIаьстий гайна яьннайоллашехьа а, бешамашка деча балхех дика лоархIабу комсаш делаераш. ДуккагIа йолча совхозашка бIаьстан юхье ду балхаш лакхача агротехнически боараме лел.

Цул тIехьагIа къамаьл де дош дийцар ветеринарни Iилма-тохкама станце директора нов. Мочаловске.

Урус - Мартана района совхозий боахаме гIулакхашта яьча анализо хьахьекхар, хьайбай боахам укхаза рентабельни ца хилар — хьайоаккхача продукцега бола мах лакха ба. Из тIехьадусилга дIадаккхар дукхьа лоаттабеча къовсаме боккхача лоархIаме да ветеринарно - профилактически мероприятеш шоай ханнахьа кхоачашъяр.

Цу деша, доахан цамогаш ца хилийтар дукхьа чакхдаха дезача гIулакхашта хетатир нов. Мочаловске ший къамаьл а. Къаьстта уйла тIаяхийта йоагIа даьгIенех пайда нийса эцара, агромелиоративни мероприятеш чакхъяхара — кIотаргаш дIаяхара, даьгIенашкарча участкашта макхаш дахара, уж юха а ахара, цкъа дIайийнача дуккхача шерашка а дIайийнача шера а тIаювла баьцаш цига дIаера.

Къаьстта сагота эттад фермай санитарно - гигиенически хьалаш тоадара. хьайбаш лелаеча болхлой къахьегама культура лакхъяра дешаш. Гигиено дIадехараш теркал ца даро воча хьала тIа оттаву — шурий дикал лохъю, доаханна хулча лазарашца къовсам лоаттабе халагIа хулийт, хIаьта уж хIамаш хьайбай боахама рентабельноста Iатк.

«Чечингушводстрой» яхача управлене начальника декхараш кхоачашдеча нов. Клюкина цIераш яьхар КПСС ЦК майски Пленума решенеш кхоачашъяра беча боккхача балха юкъе хьинаре дакъа лоацаш хьалха латтача дуккхача гIишлошъерий. ДIадахача шера юртбоахама оборота юкъедоалаладь 2400 гектар хий дехка керда лаьтташ, цу даькъе 1140 гектар дуга дув кхаш а. Эксплуатаце дIаеннад чоалханерча геологически хьалашка даькха Надтеречни магистральни канал. Хьалхарчен йиъ лагIчен кварталашка баьча балха итогех гIишлошъяра управленена СССР мелиорацеи хин боахамен министерства а профсоюза ЦК-а а карара кара тела Ше байрах тийннай.

Юбилейни шера де деза балхаш кхы а халагIеи бехктокхамегIеи за. Эксплуатацена юкъедахийта деза хий декха 3600 гектар керда лаьтташ, хIаьта 2500 гектар долча къаьнача лаьтташка планировка е еза. Данза дарг мел доацар де деза Аргунски производственни база хьалъяь яккхара.

Хий дехкаргдолча кердача лаьтташка сангараштa меттел дIахо аьшкабетонни лотокаш, кIалгIолла йола турбай сеть хургья. Укх шерре а юлларгья цхьадолча боахамашка 20 километр гаргга лотковни сеть.

— Цхьабакъда, белгалдаккха деза, духхьал лотокаш еча цеха низ тоъаш ца хилар бахьан долаш ца болх тIехьабувлаш хилар. Укх хьалхарча ах шера хьалъяь яккханьа яргьяц, — аьлар нов. Клюкина. — Аргуна поселкера полигон. Хиланза ярг мел йоаца оборудовани йолаш я — балхаш йистедаха деза ха телхаеча субподрядчикашка хьежаш латт гIулакх.

Оратора дийцар штурмовщина хьоайтаж, балхий дикал лохъяйташ йолча халонех, кхоачамбоацарех. Цхьана, барттайна къахьегарца чара толаме кхоачашъюлургьяц колхозийи совхозийи лаьтташта мелиораци яра программа.

— Тхо чIоагIа сагота хьовзадаьл гидротехникий кадраш тоъаш ца хиларо а. укх тIеххьарча шерашка вай республике нагахьа саг вайтаваи царех. Де дезар фуд? Грозненски опытно - мелиоративни курсаш йолча метте шин шера дешаргдола гидротехнически техникум йиллар да, — аьлар дIахо нов. Клюкина.

Ше къамаьл деш, республика госплана председателя заместителя нов. Баматгиреева белгалдаьккхар, Урус-Мартана района хьайбаш леладераша тIайнца декхар толаме кхоачашдар — хьайбай продукци кийчъяра паччахьалкхен план 7-гIа ноябрь хьатIакхачалехьа кхоачашъяр яккхара яхь йоаржаь хилар. Ханнахьа балха итогаш ю, яхье котбаьннарашта карара кара тела вымпелаши ахчан премеши тел. Фермай къахьегамхошка цо йиш хилийтай хьалхарча квартала план тIехкхоачашъе.

Цхьабакъла, хIанзарча темпаша Iалашлац декхараш кхоачашделга. Къаьстта уйла тIаяхийта еза доакъарий база дIахо чIоагIъяра, хIаьта толама дарл из а я. Апрель — октябрь бетташта юкъерча ханна лаьрхIа совхозашка отта а яь юкъейоалаеш я доакъарий тайп-тайпара культураш юкъе а йолаш йола моша конвейер. Цунга кхы тIа а хьажа деза: долла хIама теркалдаьдац цунна юкъе.

— Тхона хетачох, укхаза доакъараш кийчдара даькъе цIенхаштта кхоачамбоацараш да. Мошача конвейера юкъедихьалац доакъарий свекла, ябакхаш, доакъарий харбазаш санна дола шурийна дика доакъараш.

Оратора белгалдаьхар мошача конвейера структурана юкъера дуккха кхыдола кхоачамбоацараш а. КIезига лаьтташ къоастадаьд, масала, бобови культураши бобово-злакови смесаши дIаера. «Красноармейский» совхозе, масала, цар дIалоацаргьяц мошача конвейера дIакъоастаьча 1603 гектарах 526 гектар мара. Фермашка вIаштIехьдаргдий доаханна биззача маьхера рацион Iалашъе?

Республика юрта боахама министра нов. Илюхина теркам тIабахийтар, цхьанцайолча моттигашка КПСС ЦК майски Пленума решенеш кхоачашъелга алхха кхашка дехкача хих пайда дикагIа эарца мара ца дувзар нийса ца хилара. Мелиораце маIан лаьтта тоадар да. Вай ялатийи кхыча культурайи хьувкъам лакхбе беза богарни лараш а юкъедолча дерригача лаьтташка.

— Эггара хьалхарен сагоагIен дола декхар, — белгалдаьккхар нов. Илюхина. — из да лаьттанна еш йола керттера обработка тоаяра, нийса севообороташ юкъекхувлареи караерзаяреи наькъаца лаьтта леладара культура лакхъяр. Из духхьашха дувцаш дац вай. цхьадолча боахамашка дуккха хIамаш да цу даькъе деш, цхьабакъда, республика бIарчча хьайццача лаьтта леладара культура хIанз укх сахьата лохача боараме я. Дуккхача колхозашкеи совхозашкеи севообороташ яц. хIаьта цунна бехке бараш эггара хьалха юрта боахама министерства болхлой а ба. Деха доагIар дизза хьадийхадац оаха производственни управленешкара, боахамий кулгалхошкара. Цу духьа цхьа бахьан доацаш дац. 30 совхозах 52 колхозах севообороташ юкъейоалаяьраш 32 мара ца хилар. хIаьта йизза уж караерзаь 3 боахам мара бац. Из гIулакх сов чехка тоале деза.

Оратора дийцар лаьттан хьурмат дарах, михагеи хигеи из доха ца дайташ лорадарах, даьгIенех пайда нийса эцарах, доакъарий база чIоагIъяра дIахо къовсам лоаттабарах. Цо белгалдаьккхар техниках балха овсарле лакхагIа йолаш пайда эцанза барг ца хилар, болх дерттIа вIаштIехьбаьккха а дика а хий декха дезаш хилар, хьувкъам лакхбелга, юбилейни шера социалистически декхараш толаме кхоачашделга Iалашдара дерригa кхоачамаш оарцагIаланза дарг ца хилар.

Дийцача дешах лаьца соцам тIаийцар пленумо.

КЪОНАЧА ТIЕХЬЕННА— РЕВОЛЮЦИОННИ ТРАДИЦЕШ

КПСС XXIII съезда решенеш кхоачашъяра къахьегамхой оарцагIбоахаш парте Октябрьски райкомои юххьанцарча партийни организацешеи даим эргайоах идеологически балха формаши методаши.

Каст-каста хул районе производстве хьалха латтарашца, районе цIи хеларашца вIашагIкхетар, тематически сайренаш, диспуташ, хаттарийи жопийи сайренаш, Даьхен тIем тIа дакъа лоацаш хиннарий выступленеш, хIаьта иштта кхы дуккха белам тIабола массово-политически мероприятеш. Из деррига а къахьегамхой политически къахьегамен хьинар айдара деш да. Цу гIулакхаша новкъостал ду промышленни предприятей коллективаш хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдара оарцагIъяха.

Коммунистически къахьегама цIи лелаеча Грозненски вагонни депо коллективо (партбюро секретарь А. А. Мелькулов) юбилейни шера яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай. Сий долча коллектива еннай СССР путей сообщене Министерства карара кара тела ЦIе байрах.

Райкомои юххьанцарча партийни организацешеи белгалдоах болх дIахо тоабара де дезараш, организаторски политически болх мамогга шербу Октябра сийна тIайнца социалистически декхараш кхоачашдара болхлой коллективаш оарцагIъяхара.

Юххьанцарча партийни организацеша шоай беррига теркам тIаухийт къахьегамхошта юкъе беш болча балха политически идейни боарам айбара, шоай даьй тIема, революционни, къахьегама традицешца кагирхой хьалкхебара. Н. К. Крупская цIерагIча машинаькъахой культура ЦIагIа вIашагIъеллай Грозненски машинаькъахой тIема, революционни, къахьегама традицей музей. Цу музейна практически кулгалдара вIашагIъеллай 32 саг чувоагIа Совет. Цунна юкъе ба къаьна машиннаькъахойи производстве хьалха латтараши: Бровенко, Муравьев, Стронова, Афанасьев, Богомолов, иштта кхы дуккха активисташ.

Халкъа музейна кулгалдеш ва къаьна коммунист А. М. Турченко. Цу доккхача политически гIулакха хIанз, а хьалхара гIа мара баьккхабац, бакъда хIанз Совето хьагулдаьри вIашагIтехари геттара боккха лоархIам болаш да.

Дукха ха йоацаш кораладь культура ЦIенна юххе дIабехка боахкача советски Iаьдал доакхкача хьинаре дакъа лаьцарий сурташ.

Теркам тIабодаш ба Советски Нохч-ГIалгIайчен — 40 шу яхача фото-альбома чулоацам. Цу тIа да: Нохч-ГIалгIай автономни республика карта, Нохч-ГIалгIайчене Советски Iаьдал оттадеча хьинаре дакъа лаьцача Гикало Николая, Шерипов Асламбека, Дьяков Александра, Ахриев ГIапура сурташ, Социалистически Къахьегама Турпалий М. И. Радченко, И. Д. Олейникова, Т. Д. Летковскаяй С. С. Апряткина, И. В. Пугачева портреташ, иштта кхы дуккха а маьхе документаш.

Иштта музее кхаьчар, масала, машиннаькъахой тIема дружина (1905 шу) сурт: Грозненски бронепоезда начальника Базалеева, Семина сурташ.

Боккха безам тIабодаш да паровозни машиниста Зейликович Илья Макаровича дагадоагIараш. Из ва 1910 шера дена парте член. Цо дукха дувц бIаь дийнахьа лаьттача тIемашка дакъа лоацаш хиннарех. тIема шерашка ше Серго Орджоникидзеца, С. М. Кировца вIашагIкхетарах.

ХIанз кийчдеш да Сийлахьча Даьхен тIем тIа дакъа лаьцарий 40 сурт.

ХIанзлехьа дикка кийчъяьй Советски Союза Турпалхой стенд. 34 турпалхочун портреташта юкъе да: Грозненски медицински училища воспитанницай Маркова Галина Ивановнай портрет. ТIема шерашка Галина Ивановна хиннай пикирующи бомбардировщика штурман. Йоагача самолета тIара чукхоссаеннай из, шиъ фашистски самолет чуяйтай.

ХIана Грозненски машиннаькъахой коллективашка ва 18 къахьегама ветерани бIаь дийнахьа лаьттача тIемий 8 доакъашхои. ХIана чIоагIа лоархIаме да дикача нахах лаьца керда материалаш гулъяр. хIана аьлча укх гарггарча хана халкъа музеях къаьнача ноахала революционнии, къахьегамен, тIемен традицешца кагирхой кхебара центр хургья.

Т. ЗИНОВЬЕВ,
КПСС Октябрьски райкома пропагандаи агитацеи отдела заведующи.

«СЕРДАЛО»
2-гIа агI. 29 апрель, 1967 шу.

ЦХЬОАЛАГІЧА МАЙНА НАКЪАДОЛХАШ

ЦхьоалагІча Мая цІейна кийчо еш латт пятилетка шоллагІча шера плани Советски Іаьдала 50 шу дизара сийна тІайина социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашдара города къахьегамхой оарцагІа а боахаш.

Укх шера хьалхарча квартале промышленни продукци арахецара план 102,4 процент кхоачашъяьй Грозне къахьегамхоша. Планал совгІа 3,7 миллион сома маьха продукци яьккхай. Промышленни продукци дукхагІа арахецара теми соахка укх ханаца нийсдича 12 процент хІана еннаяц аьнна лакхъеннай, къахьегама овсарле лакхъяра задани 7,4 процент тІехкхоачашъяьй. Продукци арахецарга дІабода мах планах лохбе безачул совгІа лохбара чотах 700 эзар сом гаргга ахча кходаьд.

Болх дика бу планированеи экономически стимулированеи кердача система тІа яьхача предприятеша. Масала, укх шера 1-ча квартале продукцена реализаци яра боарам соахка цу ханачул 76 процент лакхбаьб «Старогрознефта» НПУ мехкдаьттахоша, «Электроприбор» яхача заводо—2,3-зза, «Октябрьнефта» НПУ—18 процент, «Красный молот» яхача заводо — 13 процент. Яхь лелаераш та юкъе хьалха латт Ерригсоюзни социалистически яхье классии моттигаш яха лерхІаш йола Грозненски химически комбината, нефтемаслозавода, слюдяной фабрика, швейни объединене коллективаш.

Мая сийна лелаеча социалистически яхье районашта юкъе дикагІа толамаш даьхад первомайски комиссе решенех города къахьегамхой демонстраци хьаелла бокъо еннача Заводской районо. Заводской района тІехьа гІоргья Октябрьски, Старопромысловски, Ленински районий къахьегамхой колоннаш.

Укх темашта хетаяь кийчъю къахьегамхой демонстрантий колоннаш: «Даха доаггІача тайпара накъагІоргда вай юбилейни шера», «Машар, къахьегам, май», «Пятилетка гІабоахаш-я».

Школьникий колонна гІоргья ер дивизаш а йолаш: «Дешари къахьегами вІаши улувдаьнна дода», «50 шу дизара накъадолхаш», «Машар, къахьегам, май».

Профтехобразоване училищай дешархой колонна девиз хургья: «Сийлахьча болхлой класса, — Сийлахьйоккха Октябрьски революци яьчоа—хила боаггІаш бола низ а хинна юкъегІоргда вай». ХьагІойташ хургья халкъий доттагІала тема а.

Первомайски демонстраци йолаш трибуне хьех коммунистически къахьегама ударникаш, Советски Союза Турпалаши Социалистически Къахьегама Турпалаши, СССР-еи РСФСР-еи Лакхехьарча Советий а къахьегамхой депутатий моттигерча Советий а депутаташ, партийно-боахамеи советски актив, интеллигенце викалаш, къаьна коммунисташ, къахьегама ветеранаш.

Город хозьяра, тоаяра, гаьнаш йогІара чакхйоахаш мероприятеш я. В. И. Ленина цІерагІча майланна радиофикаци яра балхаш чакхдаьннад. Даь доалаш латт «Космос» яхача кинотеатра реконструкци яра балхаш. Орджоникидзе цІерагІча стадионе хьалъеш латт къилбаседехьара трибуна. ВІашагІйолла кийчъеш я Москвера телепередачаш хьалувцаргйола оборудовани.

Тоаяь йоалаш латт черноречински водохранилище. Керда гаьнаш дІаегІай консервни комбината кердача скверашка, Нови Алды яхача поселке, Лермонтова цІерагІча, Кирова цІерагІча, Комсомольски скверашка, кхычахьа. Ерригаш а дІаегІараш тайп-тайпарча гаьний (клен, береза, бІар) 19 эзар квадратни метр газонаши 26 эзар кІотарги. Билла болабаьб Петропавловски шоссегара Старопромысловски шоссега кхаччалца галоахарг гІоргбола никъ. Дехкаь доалаш латт Пролетарски, С. Бадуева цІерагІча, Г. Ахриева цІерагІча улицашкара наькъаш 9000 кв. м. тротуараш яхкаьй. Газификаци яьй 1060 квартирай 12 коммунально-бытовой объектанеи. Хьалъяь а реконструкци яь а электросеташ 18 километр я.

Город цІейга кийчъяра дуккха цІе материал дІахийцай. ХІанз города керттерча магистралашка, центральни майдашка 150 щит оттальй дика чулоацам бола лозунгаши тІахьехамаши тІа а яздаь. ЛертІайоахаш латт газетнии рекламнии витринаш.

Первомайски демонстраце дакъа лоацаш 65 эзар гаргга къахьегамхой хургба.

ЦІейна кийчъялара белгалонаш ювлаш латт городе.

1-ча Майна хетаяь торжественни собранеш хул предприятешка, учрежденешка, дешара заведенешка.

Бахача наха торгови гІулакхаш дикагІа дар духьа цІейна хьалхарча денешка массанахьа а дуккха а дохкаш хургда продовольственнии промышленнии товараш.

ДукхагІа тІаозаши дохкаши да промышленни товараш. Пазата хІамаш йохкаргья 500 эзар сома маьха, цу даькъе тІехнахьа дувхаду пазата барзкъаш 200 эзар сома, чухнахьа дувхадераш — 100 эзар сома маьха, спортивни — 100 эзар сома маьха, берий барзкъаш — 100 эзар сома маьха.

Боарам боацаш йохкаш хургья кхалнаьхеи маІача наьхеи пазаташ. Кога гІирс бохкаргба 600 эзар сома маьха, цу даькъе маІача наьха—170 эзар сома, кхалнаьха — 200 эзар сома, школьнии берийн — 230 эзар сома маьха.

Продовольственнии промтоварнии тикашка вІаштІехьдоаккхаргдолаш да берашта лаьрхІан цІейна кийчдеча шуна лаьрхІам продовольственин товарий набораш кийчъелга а йохкилга а.

Общественни кхача кийчбеча предприятеша, ресторанаша, кафеша вІаштІехьдоакх цІейна оттаьча меню блюдаш кийчделга. ВІаштІехьдоаккхаргдолаш да предприятешеи учрежденешеи хьалххагІе а даьча заказех цІейна хетаьча сайрелаштеи собранештеи гІулакх делга.

Демонстранташта гІулакх дара городе 99 буфети лотоки оттаергья, царех 44 буфет кондитерски изделеш, бутербродаш, хиш, кхы хІамаш йохкаш хургья.

Бахача наха гІулакх дикагІа дара 28, 29, 30 апреле тІатохаргда йоккхийча продовольственни тикаша болх бу сахьаташ сайрийна 10—11 сахьат даллалцеи промтоварни тикаша болх бу сахьаташ — сайрийна 8 сахьат даллалцеи.

Маьккеи продовольственни тикаша кІирандийнахьа санна бу болх 1, 2, 9 мая, хІаьта промтоварни тикаша цу деношка болх бац.

Де доаггІаш дола гІулакхаш даьд городе общественни порядок Іалашъяра.

ЦхьоалагІча майна кийчлулга Советски Іаьдала 50 шу дизара цІейна еча кийчон этапех цаІ санна лоархІар оаха, цулухьа, ала дезаш да, город Грозне къахьегамхой цу этапа декхарех дика лоархІабаь хилар.

«Старогрознефта» мехкдаьтта промыслови управлене коллективо—Советски Іаьдала 50 шу дизара даха доаггІача тайпара накъадахара яьржача яхьа инициаторо, кердача системах болх а беш, хьагуча а даьха производствана юкъедихьад доккхий кхоачамаш. Цо вІаштІехьдаьккхар мехкдаьттеи гази яккхара лакха темпаш Іалашъелга. Ер шу хьадоладелча дена 1966 шера цу ханаца нийсдича мехкдаьтта 79 процент дукхагІа даьккхад, гаэ — 35 процент дукхагІа яьккхай, къахьегама овсарле 49 процент лакхъяьй старогрозненски мехкдаьттахоша.

Вай сийлахьча города Грозне къахьегамхой массаза а хиннаб керда, толашагІдар лахареи производствана юкъедахьареи гІулакха областе хьалха латтарех, цхьабакъда, юбилейни шера къаьстта чІоагІа хьинар айденна къахьег хьалха латтарашеи новаторашеи. Тха рационализаторашеи изобретателашеи декхар тІанйцадар юбилейни шера копилка чу 11 миллион сом дилла аьнна. хІаьта оаха 10 апрель хьатІакхоачаш дІачуденнар 11 миллионни 20 эзари сом да.

Шеко яц, город Грозне къахьегамхоша юбилейни шера доккхий социалистически декхараш кхоачашдаь ца Іеш тІехкхоачашдара а цу тайппара Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизара баха боаггІача тайпара накъагІолга Іалашдара а, хІаьта иштта лоаллахарча вежарашха йолча республикай городий—столица къахьегамца лелаеча яхье сий долашагІа йола моттиг лацара а де мел доагІар дергхиларах.

С. СИНЕЛЬНИКОВ,
КПСС Грозненски горкома секретарь.

Европера машари кхерамзлеи бахьан долаш

Карлови Варашка хиннача конференце дакъа лаьцача

Европейски Коммунистически болхлойи партей Заявлени

Карлови Варашка гулденнача оаха, европейски коммунистически болхлойи партей викалаша, тхоай халкъий кхоанеи дунен хьалкъашта юкъерча болхлой класса гІулакхи бахьан долаш тхоашта тІалатта бехктокхам кхета а беш, тхоай континента дерригача халкъашта лоархІамегІара дош лоархІ машар лоаттабарах, йоах Карлови Варашкарча конференце дакъа лоацаш хиннача европейски коммунистически болхлойи партей Заявлене тІа.

Укх тІеххьарча шерий опыто бакъдаьд дунен тІом ца хилча баргбоацаш бац, из ца хилийта йиш йолаш ба дунен социалистически содружества: дунен халкъашта юкъерча болхлой классо, къамий-кортамукъален боламо, тІема духьала йолча ерригача паччахьалкхенаша, машар безаш мел долча низаша шоай низаш цхьана тІадахийтарца, яха коммунистий тезис нийса хилар. Уж низаш дикка дукхагІа хиннад. Цхьабакъда, цу цхьан ханна чІоагІъеннай американски империализма агрессивность.

ВІашагІкхийтта Штаташ — агрессеи реакцеи керттера низ — исторе делам тІехьашкахьа юхаберзабе а шоай кхел шоашка къестаяйтара йола халкъий бокъо йоаяь дІаккха а гІерт. Уж гІожа юкъегІерт Латински Америка, Азе, Африка паччахьалкхений чурча гІулакхашта, шербу тахан дерригача дунен тІарча машара эггара боккхагІа кхерам болаш бола, вьетнамски халкъа духьала лоаттабу варварски агрессивни тІом.

Цу хьалашка кхы а боккхагІча лоархІаме хул Европе империализма низашта духьала лоаттабу тІом.

Дунен ши тІом лайна Европа, империалистически лагереи социалистически содружестваи керттера низаш шоайла вІаши духьала латташ йола, сатем боаца район йолаш юсаш я дІахо а, йоах Заявлене тІа. Тотальни ядерни тІом хилара кхерам тІатоссаргбар герз юкъедоаккхаш дола дов царна юкъе ийкхача.

Германе Федеративни Республикана ремилитаризаци а яь, ерригача Германена хьалхара викал хила гІерташ цо увттаю закона духьалара претензеш хьал а лаьца. хьалхашка яьккха дІаоттальча а кхохкама кхуврч хинна дІаэттача а ерригача Европа машаран кхерамаленнеи кхерам тІатувсаш йолча антикоммунистически бастиона дакъа кхоачадаьд цунна империалисташа. Германе Коммунистически парте гІулакхаш дийхкад ФРГ-е, хІаьта вокх демократически машар безачеи организацешта тІакхувш ба. Цу цхьан ханна шерра паргІато еннай эггара реакционегІа долчеи неофашистски низий гІулакхашта. ТІа-тІа йоккхагІа хулаш йолча цар влияне сатем боабу европейски общественноста. Империализма агрессивни низ юкъахбаьккхабар тайп-тайпара общественни строяш йола паччахьалкхенаш машаре яхара принципаш леррагІа чакхйоахаш долча социалистически мехкий хьинаререча арахьарча политико, эггара хьалхарча аргІанна техникаи Іилмаи даькъе Советски Союза карагІдаьннараш ларде далаш болча социалистически паччахьалкхений вІашагІтехача оборонни низо духьале оттаю тІема наькъа тІа.

Потсдамски соглашенеш чакхъяьха Германски Демократически Республико ший паччахьалкхен суверенитет чІоагІъяьй, чІоагІбаьб дунен халкъашта юкъера ший лоархІам, белгалдоакх дІахо Заявлене тІа. ГДР къоабалъелгеи цун суверенни бокъонаш лораелгеи европейски кхерамале бахьан лоаттабеча къовсама керттерча декхарех цаІ а хинна дІаэттад. Тайп-тайпара общественни строяш йола паччахьалкхенаш машаре яхара принципаш тІа латташ йола коллективни кхерамзлен система хьаяро эггара хьалха дІадех, реальни бакълар. тІом сецачул тІехьагІа Европе из дІанийсленнача тайпара а долаш, ерригача паччахьалкхенаша къоабалделга. Цун маІан да: Европера доазонаш дохаргдоацаш хилар къоабалделга, суверенни цхьатарра бокъонаш йолеи германски ши паччахьалкхе — ГДР-и ФРГ-еи йолаш хилар къоабалделга. хІаьта цо цу тІеххьарчунгара дІадех ерригача Германена хьалхара викал хила гІерташ йола притязанеш ца ютилга; — моллагІча тайпара кхаьча а ФРГ ядерни герза тІакхачара йола торонаш юкъера дІайоахилга; Мюнхенски договор из отталаьча хана дена бокъо йоацаш хилар къоабалделга.

ЛерхІаш дола ер хІамаш чакхдахар духьа къовсам лоаттабанза баргбац, йоах заявлене тІа: Европа ерригача паччахьалкхенаша вІаши юкъерча гІулакхашка низ юкъебоаккхарг ца хиларахи чурча гІулакхашта юкъегІертарг ца хиларахи дола договор делга; ерригача паччахьалкхенаштеи ГДР-аи юкъера а шинна а германски паччахьалкхенна юкъера а, хІаьта иштта ГДР-аи къаьстта политически единица а лоархІаш Малхбузен Берлинаи юкъера а гІулакхаш лертІадоахилга; ФРГ-е демократе леррагІа гадоахилгеи из дегІакхувлилгеи, сихлаь гера хьаделга соцадарга болача новкъа гІолла боаккхача лоархІамера гІа хиларах тарра ядерни герз доаржа ца дарах дола договор делга.

ЛаьрххІа хьажа дезаш я кхыча мехкий бІунаш европейски паччахьалкхений территореш тІара арадахара, кхыча мехкий тІема базаш дІаяхара, Центральни Европе, Балканашка, Дунайна юхерча мехкий территорешка, Средиземни форда районе, Къилбаседехьарча Европе атомни йоаца зонаш хьаяра хьакъехьара а дуккха кхыйола а предложенеш, белгалдоакх Заявлене тІа.

Оаха бІарчча хьаллоац Европерча кхерамзлени машаре цхьана леладеча гІулакхийн дешаех лаьца ерригача европейски паччахьалкхений конференци гулъяра хьакъехьара предложени. Иштта хьаллаца йоагІаш я ерригача европейски парламентий викалий конференци гулъяра хьакъехьара предложени а, йоах Заявлене тІа. Европейски коммунистически болхлойи партеша дІаккхайкаду хІанз бІарччача фронтаца испански болхлошеи демократически низашеи лоаттабеча лоархІамеча къовсамца а хІаьта иштта реакционни режимашта духьала, паргІатон демократин бахьан къовсам лоаттабеча дерригача халкъашца а шоаш йиза солидарность йолаши уж хьаллоацаши хилар.

Массаза а империализмана, колониализмана, неоколониализмана духьала къовсам лоаттабаьча коммунисташа чІоагІъергья шоай къамий кортамукъале бахьан долаш хІанз а къовсам лоаттабеш долча халкъашцара шоай солидарность.

Ший Іалаьмате йоккхача коталон—Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизар укх шера белгалдоаккхаш бола вай болам, белгалдоакх Заявлене тІа, ерригаадамле дегІаахара хоадамболлаш йола влияни еш бола политически низ а хинна дІаэттаб.

Коммунистически партеех хІараяр ший къовсам лоаттабе безаш йолча специфически хьалашка ший политикана хьалхара бехктокхаме я ший мехка болхлой классаи къахьегамхоштеи хьалхашка, ший халкъа хьалхашка. Цу цхьан ханна хІара парте кхетабу машар лоаттабара хьалхара ший дунен халкъашта юкъера бехктокхам.

ТІахьехамца тхо кхайк, йоах Заявлене тІа, эггара хьалха болхлой классага; цун кхоачарагІа болча барт-цхьоагІонхошка — ахархошка а, хІаьта иштта юкъерча тІоанех барашка а; социалистически социал-демократически партешка; Европа профсоюзашка; ерригача европейски интеллигенцега; массе тайпа дынах тешарашка; Европа къонача тІехьенга; кхалнахага; европейски кхерамален политика хьаллаца кийча йолча буржуазни группировкашка.

Машар безаш бола дерригa низаш тІахьех оаха коллективни кхерамзле бахьан долаш юкъарчал доацаш дола гІулакхаш чакхдаха вІашагІкхетара а шоай мехкашкеи ерригача континента масштабеи шерра кампанеш вІашагІйохкара а. Оаха тІахьех Европа паччахьалкхений конференци гулъярах йола предложени мамогга хьаллацара.

Европейски мехкий коммунисташ кІоаргга дог тийша ба, агрессенеи тІемаи духьала шоай континентера машари кхерамзлеи лораярца шоаш деш дола гІулакхаш демократи, социальни прогресс, къамий кортамукъале бахьан долаш, дерригача дунен халкъаш бахьан долаш деш хиларах. Дог-уйла цІена долаш мел болча нахага кхайк тхо шоай ерригача влияних пайда эцарии вай лерхІаш дола юкъара гІулакх—машар Іалашбара дерригa низаш тІадахийтараи уж тІахьехаш. Вай вІашагІа къоастадаь лоаттадеш йола юкъ дІа а яьккха, вайта йиш я тІоми кхоанарча денах дог тийша ца хилари эша а даь, котбала могаргдолаш бола боккха низ вІашагІтоха, чІоагІача машаргеи хьал-торо тоаяргеи бода никъ хьабелла.

Шоай континентера машареи кхерамзлени дешаш шоаш къестаде низ кхоачаш да европейски халкъаш. Шоай бе йоххийла цар Европа кхелаш!

НОВОСИБИРСК. СССР Іилмай Академе Сибирски отделене ядерни физика Института Іилмахой группа вІаштІехьъяьккхай элементарни доакъолгашта физикага гІолла тохкамаш дара йола встречни пучокий метод.

СУРТА ТІА: балха доакъашхой (аьрдехьара аьттехьа) ядерни физика Института директор академик Г. И. Будкер, Института лабораторей заведующеш физико - математически Іилмай кандидат В. А. Сидорови физико - математически Іилмай доктор А. Н. Скринскийи.

ТАСС фотохроника.

КЪАХЬЕГАМГА ХЬЕЖЖА АЛАПИ А

Дикача хьокхамашца ЦхьоалагІча майна накъайоагІа Сунженски района Ленина цІерагІча колхоза шурий - товарни ферма коллектив. Детта доахан дукхагІа хиннадац укх шера, хІаьта а хьайбашта доаггІача тайпара гІулакх дарах, тайп-тайпара доакъара компаненташ телаш дикагІа кхабарах соахка укх ханарчул дукхагІа шура йоакх укхаза. Масала хьалхарча квартале паччахьалкхенна соахка укх хана енначул 57 тонн дукхагІа дІаеннай шура хьайбаш леладераша.

Дуккхача доаркаша майски план а кхоачашъяьй хІанзале. Цхе бетта план кхоачашъяьй доаркаша Бахаева Секимата, Джабраилова Халипата, кхоачашъе гарга я Киримова Асма.

Къахьегача толачий дара а хинна дІаэттай ЦхьоалагІча мая сийна йоаржаяь социалистически яхь. Духхьал доаркашта юкъе яьржа ца Іеш Іулашта гІулакх дерашта юкъе а яьржай яхь.

Лакхара хьокхамаш гойт вокхагІа волча скотника Ахмалов Салачбека. Планах цу Іулагара кварталах 354 тонн шура яккха езаш яр, хІаьта хьайбаш леладераша 379 тонн яьккхар. Апрельски план а толамца кхоачашъю цар. ЦаІ ди дІадахадац шура яккхара график кхоачаш ца еш.

Толамаш дахар боккхача лоархІаме да укх тІеххьарча массехк шера ферма доаркаш хувца ца луш хьабоагІаш хилар. Ийс шу да дукха шура йоаха мастераш Джабраилова Халипат, Умаева Байсари, Бахаева Секимат, Киримова Асмаа болх бу. Цар керда баьхкарел дукхагІа йоакх шура цулухьа, алапи а дукхагІа да. Из кхетадеш да, колхоза цІи хезача хьайбаш леладерий санна йоккха опыт ци вокхар.

Январь бетта 84 сом, феврале 99 сом алапи ийнар Киримова Асмаас. ХІаьта март бетта алапи эша еча цецъяьнна аьлар цо, — «ГІалат даьннадий-те шо?» Хьалхарча шин бетта ийначул дукхагІа ахча ма яздаьдий оаш сона.

— Ма кхера хьо, гІалат даьнналац, хьай 162 сом дІаяца Іа. Іа хьийгача къих хьожадаьд хьона из. Дуккхача хана болх барах марте дена 25 процент дукхагІа хургда хьона алапи.

Март бетта Умаева Байсаре 154 сом ийцар, вешта аьлча хьалхарча бетта ийначул 55 сом дукхагІа. Массанел дукхагІа алапи хьожалир Бахаева Секимата — 167 сом.

— Оаха доккха баркал оал колхоза, паччахьалкхенна, — йоах доаркаша, — атта боапача тхоай балха боаггІача тайпара мах барах. Низ а хьинар а ца кхолеш къахьегаргда оаха укх юбилейни шера шура яккхара тІайица лакхара социалистически декхараш тІехкхоачашдара.

А. ЗИМАРИН.

КОЛХОЗАШТА ПАЙДА БАРГБА

Паччахьалкхено даим дуккха ахчеи материальни ресурсаши хьахец тІехьаюсача колхозашта новкъостал дара, хІаьта из бахьан долаш тІехьадуса боахамаш шерагара шерага кІедуса зиг а ду. Цхьабакъда, цхьанцайолча моттигашка хІанз а я производства боарам лоха болаш, боахам рентабельно ца лелабеш йола юртбоахама артелаш. Цхьайола колхозаш экономически тІехьайисара бахьанашка бокъонца хьежача, кеІзиг-дукха а из гІулакх бакъ деш йола цхьаккха тайпа объективни даннеш корадагІац.

Балха лоархІамерча декхарех цаІ да тІехьаюса колхозаш хьалхалаттарий боарамга кхочаеш айяр. Вай республике 52 колхоз я, хІаьта царех экономически эсала яраш 28.

Бакъда, ерригача колхозех уж нийсса аханел совгІа яраш — лаьтташи хьайбаши кІезига дола лоамара боахамаш да. Уж вІашагІдехкача кхана дена итт шу даьннад. Цу юкъа дикка доахан дебаде йиш йолаш дар уж, хІаьта лоамий маьлха босешка—сомий бешамаши нокхарийи, тІакхха, юххера а, гІонна йола дукха предприятеш лелае йиш я. Нагахьа санна боахама специализаци нийса йойи гІонна йола предприятеш дегІакхувлеи тоъал дукха доход яккха йиш хургья царга.

ХІаьта вайцига, лоаман колхоз хІанз укх сахьата, колхоз а йоацаш, паччахьалкхено Іалашбеш бола иждивенчески боахам морг ба.

ХІаьта мадарра аьлча да а ма дий на-м иштта. Лоаман колхозаш «че ма хоша» декхараш доахкаш, паччахьалкхено Іалашъеш я, тайп-тайпара ссудаш а телаш, хІаьта уж царна тІехьатийтта ца Іеш, тІера дІа а даьхад дуккхаза а.

Аха мегаргдола лаьтташ тоъал дац (88 гектарагара 224 гектара кхоачаш мара) цхьайолча лоаман колхозий, цо ховргда Орджоникидзе колхозе а вешта Веденеи Ножай-Юртеи районий дуккхача кхыча боахамашка а дІалувча лаьтташка хьежача.

Бакъда, Ведана района Карл Маркса цІерагІъяри, Ножай-Юрта производственни управлене Шерипов Асланбека цІерагІъяри санна йола дІадувш 1000—1400 гектар лаьтташ дола лоаман колхозаш а я-м я, цхьабакъда, уж лаьтташ шаьрача моттигашкара, боахамашта итташ километраш гаьнара тел колхозашта, хІаьта царех пайда эцаш хилча гІулакх доацаш дукха мах боза, продукцега бода мах лакха хул.

Экономически эсалча колхозашка дІадахача шера хьайбаш леладарах хинна доходаш юкъера лаьрхІача 25—30 эзар сом мара хиланзар, хІаьта цар доахан леладарген кхабарген дІадахийтар низткъа юхаметта мара оттадац. Лоаман колхозашка хьайбаш леладарах 1966 шера хьатІаена доход лаьтта леладарах еначул шозза совгІа кІезигагІа хилар, цу тІа из доход а цІенача пайдана лоархІаш яц, боахама доакъошкара хьатІадена дерригa ахча лоархІаш я, кулгашца хьийгача къига, доакъарашка дІадахийтар, доагора-машиндаьттай, кхыдарий мах юкъе а боацаш.

Нагахьа санна колхоза председатели ерригa правлении боахам лелабара гІулакха инициативни нах хуле, боахама экономика лакха лоаттадургья царга гІонна йола предприятеш цар йохке.

Масала, Шаьла производственни управлене Ленина цІерагІча колхозо 1966 шера гІонна йолча предприятеша баьча балхах 89,4 эзар сом доход яьккхар, хІаьта хьайбай боахам лелабарах 49,5 эзар сом мара даккханзар, долче колхозерча гІонна долча доакъоша енна доход шозза хІала хиланзар аьнна дукхагІа хилар-кх керттерча доакъоех цхьанне енначул.

Лоаман колхозашка тоъал дукха я гІонна йола предприятеш — хьаьраш, пхьоаллеш, кирпишкийн херх хьокхеи заводаш, цхьабакъда, колхоза кулгалхоша уж башха теркалъеш яц, цхьаккха тІахьожам боацаш болх беш я, пайда, артела а ца беш, артелаца гІулакх доацаш болча арахьарча лечкъораш деча наха бу цар.

ТІахьожам ца хиларо лечкъораш де дог оттийт. Из хьахьокх укх факташа. Шаьла производственни управленерча Куйбышева цІерагІчеи Ленина цІерагІчеи колхозий лесопилкаш, хьараш, пхоаллеш я, цхьабакъда, хьалхагІа хьоаьча колхоза шера гІонна йолча предприятешкара хьатІаена доход 4600 сом хилар, хІаьта Ленина цІерагІча колхозе — 89400 сом. Из доход кхы а дукхагІа хила йиш йолаш яр Ленина цІерагІча колхозе, нагахьа санна лесопилкои кирпишкий заводои болх дикагІа баь хиннабараларе.

Царех шоллагІча колхозе правлении ревизионни комиссеи тІахьожам а лоаттабеш бу болх, хІаьта хьалхарча колхозе — тІахьожам боацаш. Цул совгІа колхозий шоай а инициатива яц доход дукхагІа лургйола предприятеш яхкара, хІаьта уж кхычахьа а йоланлаь дІаделаелга мара, кхы цар луча дохода бала болаш лелаяц.

Советски районерча цхе колхозах цхьан КПСС XX-ча съезда цІерагІча колхоза гІонна йолча предприятешкара хьатІаена доход 100 сом да, хІаьта ерригача вокх колхозашка цхьан кепига доход кхаьчаяц е хьаьрашкара а, е пилорамашкара а, е пхьоаллешкара а; е кхыча гІонна йолча предприятешкара а.

Ведана района Орджоникидзе цІерагІча колхоза гІонна долча доакъоша 24 эзар сома доход елар, хІаьта XXIII-ча партсъезда цІерагІча колхоза 1,6 эзар сома мара яланзар.

Лоаман колхозий хьалаша торо хулийт Іалама беркатах йоккхий доходаш яха. Уж ерригаш а тайп-тайпара акха сом Іалаьмате дукха болаш йолча моттигашка яда. Борам боацаш йоккхий торонаш я цар малина, Іажаш, кхораш, эстеш, хьайбаш, бІаращ, кхы тайпа сом гулбе.

Сом цкъара чакхбоаккхилга вІаштІехьдаккхара эггара хьалха бокъабаь сом кийчбарга, сокаш яхарга, джемаш, варенеш ярга — лоалама мах бахийта безац, хІаьта а цу Іалама рузкъех пайда эцалга колхозашка вІаштІехьдаьккхалац. ХІаьта хьале хІама а доацаш лелача наха мел болх хьабаргбар, цу предприяте?

Экономически эсала йолча дуккхача колхозашка хьунагІара боаккха а боккхаш керда боллашехьа а хьонк бохкилга вІаштІехьдаккха йиш йолаш дар. БІаьш тоннаш хьонк боагІа республика консервни заводашка, хІаьта цига цунах чІоагІа пайдана йола маринадаш а ю. Итташ эзараш сомаш ахча чуда йиш яр Сунженски Шаьлеи производственни управленей колхозий хьонках. Цхьабакъда, хІанз укх сахьата Іалама рузкъа — хьонк гулбераш керттерча даькъе частни предпринимателаш мара бац. Хьуна сом гулбу ха хьатІакхаьчаяц, хІаьта Іалама цу рузкъаша экономически эсалча колхозашта доходаш тергйолча тайпара вІаштІехьдаккха деза гІулакх.

Мел рузкъа дахийта деза, фу говзал эш чот-са яь варгвоацаш дукха бІаьрингаш тІа хьахулаш дола хьуна бІараш гулдара? Е хьуна кхораш, Іажаш, хьачаш гулбараи бокъабараи? Лоалама мах болац цІера йІовхалца сом бокъабу приспособленеш хьалъярга, хІаьта декъа дахча хьунагІа мича хьоргда а ца ховш дукха ма дий. Из хьагулдарахи сушилкай пишкашка доагадарахи хьуна боахама а новкъостал хургда, хьунаш цІенъю санитарни мероприяти из хиларах тарра.

Бакъдар аьлча, уж хинна Іац лоамарча экономически эсалча колхозий торонаш.

ХІаьта гІирсаш хьаллеча пенаш дотта эша кхера гулбар, нах бахача лоамарча юрташка шоашта а чІоаггІа эшаш бола кІиркхера баккхар, гулбар, цунах кІир яккхар. хІаьта дарбан баьцаш гулъяр, тускараш, новраш, педашта пІендаш кийчдар, хьу телаш хенех ардакх яккхар, комсаш лелаеча боахамашта чІоаггІа эщаш йола генеш кийчъяри ювхкари, — ма дукха а да вай республика Іалама хьалашка паччахьалкхенна боккха пайда бе, экономически эсалча цу колхозашкара мукъа нах балха оттабе а гІонна йола предприятеш кхетамца вІашагІйохкара чотах цар экономика чІоагІъе а йиш хулийтаргйола хІамаш.

Бакъдар аьлча, колхоза керттера декхар кхоачаш ца деш дІтара дола бахьан хила-м йиш яц цунах, цо новкъарле е йиш яц лоаман хьалашка специализаци нийса хьахаржара, дулха лаьрхІа доахан леладелга, сомий бешамаш лелаелга, нокхарий лелаелга дегІакхувлара. Цхьабакъда, дика вІаштІехьбаьккхача балхо, гІонна йолча предприятей балха лаьрххІа тІахьожам лоаттабаро кІезига новкъостал дергдац экономически эсалча колхозашта кхы тІа а царна дуккха пайда балара гІулакха.

Х. МАХИТАРОВ.

КХОАЧАМАШ КХОМБАРАХ ДОАХК

Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизара сийна производства эффективность лакхъяра, къахьегамхоша лоаттабу къовсам чІоагІбара, хІаман кхомбара хьурмат дара тІехьара болам шербара общественни смотр кхайкаьй КПСС Грозненски горкомо.

Цу смотре дакъа лоацаш ба грозненски химикаш а. ХІанзлехьа вІашагІъехкай укхаза тайп-тайпарча службай специалисташ, общественни экономически анализа бюро членаш юкъе а болаш йола смотровой комиссеш. Смотр мишта лел химикашта юкъе шерра дІакхайкаду «Химик» яхача заводской многотиражни газетои радиои. Социалистически яхьа итогаш еча хана смотра результаташ теркал а деш хьожаю цеха, сменара, бригадана моттиг..

Тха коллективо хІаман кхомбара къовсам лоаттабеш хийлар холу комбината ерригача цехашка. Масала, № 15 йолча цехе чакхъяьккхача алхха цхьан технически предложене йиш хилийтар йовш йола керттера бедал-бензин кІезигде а 35 эзар сом совгІа ахча кходе а. Цу цехе дІаухийташ дола 7000 сома маьха 72,5 тонн щелочь кІезигдаьд хьалхарча квартале.

№ 7 йолча цеха коллективо къаьстта уйла тІайохийт дІайоаш йола электроэнергии хийи кІезигдара, хІана аьлча продукци яккхарга дІабодача маьха юкъера доккха дакъа дІалоаш энергетически ресурсаш цу тайпаша. ХІаьта цу даькъе цехо викаша белггалара толамаш а даьхад: алхха цхьан март бетта кхоаьй 179 эзар киловатт-сахьат совгІа электроэнергии 2558 сома маьха 145 эзар кубически метр хийи. Боахам тоабара лоаттабеча къовсаме хьалхара моттиг лоац Пронина Клавде кулгаллеча «А» смено.

№ 111 йолча цехе дукха дІаухийт дуккхача маьха йола Іи Технически процесс дикагІа лелаярах вІаштІехьдаьннад укхаза 9600 сома маьха 3 эзар мегакалори Іи кхое. Сменашта юкъе цу гІулакха хьалхара моттиг яьккхай Антонова Мария, Грозненски мехкдаьтта институте заочно деша ягІа студентка, начальник йолча «Г» смено.

Комбинате йоккхагІчарех йолча центральни ремонтно - механически цехо металл кходе лаьрхІад турбаех, фланцех, отводех, трубопроводий дукха лоархІаме йоацача участкашка дІайолхача кхыча оатхалех шозлагІа пайда а эцаш. Из бахьан долаш тайп-тайпарча диаметрий 2 эзар метр гаргга дІоахал долча турбаехи листах долча 12 тонн совгІча металлахи пайда ийцаб, 6000 сом ахча а кходеш.

Ремонтни балхашта шерра пайда эц болх ца беш латтача аппаратехи установкаехи. Цу доллача хІамаша производства эффективность лакхъю.

Комбинате хІаман кхомбара къовсам лоаттабаро, химикаша творчески наькъаш лехаро йиш хилийтар хьалхарча квартале товарни продукци арахецара план ханал хьалха кхоачашъе. Планал совгІа арахийцай спирта, ацетона, фенола, полиэтилена бІаьш тоннаш. Хьалхарча квартале кходаь дерригa ахча 118 эзар сом хилар, продукцена реализацеи арах планал совгІа баь пайда — 132 эзар сом.

Денгара - денга дукхагІа хул Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизара баха боаггІача тайпара накъабахара лелаеча яхьа юкъера химикий отрядаш. Цу яхьо торо хулийт керда кхоачамаш хьагучалаха, кхомбара керда наькъаш лаха. Масала, керттерча энергетика заместитель Борисов Алексей экономически анализа бюро вера тара кхоара ше оттадаь лоархІамаш а дахьаш. Царех гуш дар Іанара проводий изоляцена ремонт йича 10 эзар сом ахча кходе йиш хилар. Комбината керттерча механика Линник Владимира предложени еннай аппараташта ремонт еча 3 мм сома листах дола цІаста а па ухийташ 2 мм. мара сома доаца цІаста ахийта аьнна. Из бахьан долаш шера 15 тоннага дІакхоачаш кІезигдургда дІаухийта цІаста, хІаьта оборудованена ремонт яра ханаш 10—15 процент лоацдургья. Кладовщика Коган Владимир Мироновича мухьаш дІа-юха кхахьара хьаяьй тараз а доаллаш йола гІудалкхилг. Цо сихдаьд мухь Іобоассабелгеи материальни ценносташ хьайиелгеи, хІаьта автомашинаш а кІезига латт мухь Іобоассабарга хьежаш.

ХІамай кхом бари хьурмат дари духьа лоаттабеча къовсамо хІанзле а хьахьокх къахьегама овсарле лакхъяра, продукци яккхарга дІабода мах лохбара комбинате пайда эцанза кхы а мел доккхий кхоачамаш да. Цу кхоачамех пайда эцаро доккха новкъостал дергда комбинат планированеи экономически стимулированеи кердача система тІа йоаккхача хана.

И. ЗАБУРУНОВ,
Грозхимкомбината общественни экономически анализа бюро председатель.

Б. КОСТОЕВ,
Грозхимкомбината общественни экономически анализа бюро председатела заместитель.

Пассажирски транспорта — денна терко

КПСС XXIII-ча съезда Директиваш тӀа белгал ма даккхара пхе шера планах автобусашна дӀа-юха кхувла нах 1970-ча шерага кхоачаш 1,9-зза дукхагӀа хургба. Шерагара-шерага дукхагӀа хул автобусин паркашка керда камфортабельни автобусаш. 1965-ча шера город Грозне хьайийллар кхоъ керда автобусни маршрут № 26, 27, 4«а», хӀаьта бархӀ маршрутах 17 автобус тӀатехар.

1966-ча шера кхы а керда кхо маршрут хьайийллар город Грозне — №№ 3«а», 2«а», 15«а». Цу маршруташка болх беш я 9 автобус, хӀаьта йолаш йолча 7 маршруте тӀатехар 9 автобус, бархӀ маршруте кӀезига нах чухоьшача автобусашта метта йоккхий автобусаш хьожайир.

Укх шера кхы тӀа а город Грознена хьожаергья керда 30 автобус. Город Грознерча автобусни паркашкара автобусаш лел 30 городски 47 пригородни маршруташка. ХӀара дийнахьа цу маршруташка болх беш хул 215 автобус, цар дийнахь дӀа-юха буга пассажираш 150 эзар гаргга саг ва.

Ди тӀехьагӀа автобусаши дӀа-юха кхувла пассажираши дукхагӀа хуле а наьха хьашташ гаьнна кхоачашдаи автобусни паркашэ. Пассажирашта гӀулакх дара культура а лакхагӀа хила еза.

Пассажираш дӀа-юха кхувлара болх дикагӀа вӀаштӀехьбаккхара дола дукха дешаш къоастаданза да, иштта дукха резерваш я пайда ца эцаш а.

Дукха кхоачамбоацараш да город Грознерча № 1 йолча автобусни парка балха юкъе, керттерча даькъе кадрай болх вӀаштӀехьбоаккхача а долаш. ХӀанз дикка тоабаьб цу автобусни парка болх. ВӀашагӀьехкай ремонтин болхлой бригадаш, кхоачамболлаш ба автобусаш леларраш, цхьайолча участкашкара болх нийса вӀаштӀехьа ца боаккха нах балха тӀара мукъабалийтаб.

Ремесленни училище чакхьяьккхачул тӀехьагӀа № 1 йолча автобусни парке ремонт еча балха хьожаваьв 18 саг. Автошкола чаккйоаккхаш ба цу парке болх бергбола шофераш. Маршруташка автобусаш дӀа-юха нийсъяра, автобусашта ремонт еча материально - технически новкъостал ду автоуправлене инженерно-технически болхлоша. Цхьабакъда, городерча маршруташка автобусаш дикагӀа лелийтара де дезараш дукха да. Автотранспорта болхлой ерриге шоай торонаш оэрцагӀъяьха болх беш ба балха тӀа нийслу кхоачамбоацараш дӀадахара.

Городерча транспорта болх дикка тоабеннабале а, «пика» сахьаташка пассажираш дӀа-юха кхувлара гӀулакх дика дац. Цу сахьаташка автобусаш дукхагӀа дӀа-юха хьожаю, хӀаьта а пассажирий хьашташ дззза кхоачашдац. Цун керттера бахьан да каст-каста автобусаш йоха а йохаш маршрутера дӀаювлаш хилар, цудухьа телхаю автобусаш лелара график.

Боарамал тӀехйиза автобус лелае а лаькъа тӀа кхерамзле хилийта а хала да. Из бахьан долаш нах лоза а беш дукха аварешь хул. ХӀанз йолаш йолча нормаех город Грозне бахача хӀара 1100 сага цхьа автобус хила еза, хӀаьта вай городе хӀара 2 эзар сага мара кхачац цхьа автобус. Автобусаш кхоачамхиллал еце а «пика» сахьаташка автотранспорта болх дикагӀа вӀаштӀехьбаккха йиш йолаш ба, цу дешага хьажа беза автотранспорта болхлой хьежа а на Ӏеш, еррига общественность а.

Хьалхарча даькъе городерча предприятей болх цхьатарра болалургбоацаш гӀулакх де деза. Из метод керда а яп. Цхьайолча городашка цу методах болх беш я предприятеш. Ши цу хьалха Мосгорисполком хьежар цу дешага. Цига лаьрхӀар предприятешкара болх Ӏуйрийна 7,5 сахьат даьлча дена 11 сахьат даллалца йолча хана дӀаболабергболаш гӀулакх де, цул хьалха цар шоай болх дӀаболабора Ӏуйрийна 7 сахьати 30 минути яьлча дена 9 сахьат даллалца. Ше болх дӀаболабарга хьежжа тӀехь-хьалха чакхбоал предприятешкара болх. Цу гӀулакхо дикка тоадир пассажираш дӀа-юха кхувлара гӀулакх.

Город Москва масалах Грозненски горисполкомо вӀашагӀъеллар предприятешкара болх дӀаболабара йола ха белгалъяккхара комисси. Предприятей болх бовзаш, производства технологена дувзадегӀа кхыча предприятешцара бувзам бовзаш дукха балхаш дир комиссе. Горисполкома решени йир Ӏуйрийна 7 сахьати 30 минути яьлча дена нийс сахьат даллалца цхьаннена тӀехьа шоллагӀча болабеш предприятеша болх дӀаболабергболаш. Иштта йола график а дукххача предприятеша хӀанзалца кхоачашъеш яц. Цудухьа балха тӀа дукха тӀехьабувл е балхара ханахьа цӀаккхачан нах.

Цхьайолча предприятей кулгалхой болх дӀаболабу ха хувца йиш яц аьнна хеташ ба.

Укх шера февраль бетта парте городской комитета бюро дийцар городской автотранспорта балхах лаьца дола дош. № 1 йолча автопарка балха юкъе кхоачамбоацараш хиларах парка кулгалхошта бе боагӀа бехк бир, хӀаьта горисполкома тӀадожадир цӀаькха а предприятей болх дӀаболабара болча дешага хьажар. Тхо тешаш да из цу дешага цӀаькха хьожача хана хьалхарча графиках нийсденна кхоачамбоацараш ларде а дувцаш, уж дӀадахара мероприятеш чакхйоахаргхиларах.

1965-ча шера Омски областной совета депутатий Исполкомо профсоюза областной Советой йир автомобильни электрически транспорта балха месячник-смотр. «Пика» сахьаташка дакъа лоацаш хулар итташ йолча предприятей профсоюза фабрично - заводски комитеташ, общественни организацеш, болхлой, студенташ, пенсионераш. Наькъашка хьежар уж. Гучадаьлар цхьадола наькъаш деха хилар бахьан долаш автотранспорто график телхаеш хилар. ДегӀаухача города ниа дӀаккхачацар деррига наькъаш тоаде, средство тоъацар. Цул тӀехьагӀа города дукххача заводаша шоай предприятешта юхера наькъаш тоадир, хьалйир павильонаш, автобусаш сена майдаш.

Смотр йолча хана гучадаьлар запчастеш ца хилар бахьан долаш дукха автобусаш, троллейбусаш, трамвайш рейсах ора ца ювлилга, заводаша кхоачашдац уж заказаш. Ховш махиллара автотранспорт даим технически кийча хилийтара 64 эзар тайп-тайпара оэтхалаш эш, хӀаьта шофераштa уж тоъаш а хилац. Цу смотро кхы дуккха а кхоачамбоацараш гучадаьхар. Хьайийллар 14 керда маршрут.

Автотранспорта болх лерттӀа дӀабахийтара смотр хинначул тӀехьагӀа, общественносто тӀахьожам лоаттабергболаш гӀулакх дир. Профсоюза областной совете вӀашагӀъеллар города, автотранспорта тӀахьожам лоаттабергбола общественни совет. Иштта цу балха тӀа дакъа лоац районни группаша, профсоюза заводски комитеташа. Уж хьеж наькъаш мишта тоаду а. Общественни контролераша хан - даннахьа рейдаш ю транспорта технически хьал мишта хьожаш, пассажирашта гӀулакх дара культурага хьожаш. Цу массайолча мероприятеях боккха пайда баьлар. Графиках болх бе яьлар транспортни предприятеш.

Уж а кхыйолча городашка а чакхъяьха мероприятеш чакхъяха йиш йолаш я вай город Грозне а. Цу даькъе доккха новкъостал эш общественностагара.

И. АЛЕШЕНКО,
Нохч - ГӀалгӀай автомобильни транспорта управлене начальник.

Зэараш бола Грозне баха нах 27 апреле хозача безаме цецбаьннабар: Ленина улицагӀа гӀолла уха трамвая поездаш машиннаькъа кӀал гӀолла чанх а баьнкха керда биллача наькъагӀа аха йолаеннай. Города юкъе гӀолла ухаш вайна бӀаргагора хьалха йиълагӀчеи пхелагӀчеи маршрутегӀа Октябрьски районеи Черноречье поселкеи баха нах кхувлаш хинна трамвая вагонаш.

ХӀанэ Черноречье баха нах йиълагӀча маршрутагӀарча трамвайца консервни заводе Ӏо а юха а аха йиш йолаш ба, хӀаьта Октябрьски района 56 участкербараш — № 1 йолча кирпишкий заводе. Из завод улл Заводской района эггара дукхагӀа предприятеш а гӀишлонаш а йолча. ХӀанз вагонаш тӀара бувссаш кхычар тӀа хувша а ца безаш, Окружной улицагӀара Кирова цӀерагӀча поселке аха йиш я: цига кхоалагӀча маршрутагӀара трамвай лел. Грозненски трамвайщикаша нах дукхагӀа дӀа-са ухача сахьаташка наькъагӀа лела араювлийтаргья 1-а маршрута трамвай: Грозненски Ӏамагара Максим Горьке улица тӀеи цигара юхеи ухаргйолаш. Из чӀоагӀа аьттув болаш да!

Долче, хӀанз юххера а даим эксплуатаце хургболаш бизза кийчбенна баьннаб машиннаькъа кӀал гӀолла чанхбоала нинъ. ХӀанэ, Ленина улицагӀарча «Минутка» яхача трамвайш сецача моттигерча цхьа кӀеззигача моттиге асфальт йилла яьлча, лоацагӀча новкъа гӀолла аха йоалургья дуниха а автомобилаш.

Из боккха гӀирс баь баьккхаб «Грозпромстрой» треста пхелагӀча гӀишлой монтажни управлене коллективо (начальник — Х. К. Асатуров).

Укх тӀеххьарча деношка дийлхача догӀо дика зем баккхийтаб догӀан хий наьнъ тӀара дӀаэхитара схема дикала а. Хин — проводно-канализационни боахама управлене пхелагӀча насосни воккхагӀча машиниста Дукаев Махьмадеи машиниста Трискиба Людмиласи белгалдеах насосаша а ерригача оборудоване а даккха хӀама доацаш дика болх беш хилар; самардийнахьа, масала, догӀан хий дӀадахара хӀара 10 минут массаза яла болх байта бийзар механизмашка.

СУРТА ТӀА: машиннаькъа кӀал гӀолла чанхбоалаш биллача наькъ тӀа йолха трамвайш.

Н. Кобиашвиле сурт.
В. Ужахева текст.

ПРОФТЕХУЧИЛИЩАЙ ХЬАЖАР

Художественни самодеятельноста республикански хьажаре дакъа лоацаш яцар укх шера профтехобразоване самодеятельни коллективаш. Цар хьажар къаьстта хилар.

Делкъел тӀехьагӀа Грознерча В. И. Ленина цӀерагӀча майдан тӀа гулбеннабар цу лоархӀамерча событе дакъа лоацараш. Укххаза гойтар цар шоай концертни программа эггара дикагӀа йола номераш. Цул тӀехьагӀа М. Ю. Лермонтова цӀерагӀча драмтеатра зале дӀахо дихьар концерт. Из дӀадолалу фанфаристаша. Профтехобразоване вӀашагӀкхийттача духовой оркестра локх «фанфарный марши» Аида яхача оперера марши. Ала деза из оркестр республике цӀи хеза хилар. ЛоархӀамерча событешка — ЦхьоалагӀча мая а Ноябрьски а цӀейшка массейттаза хезай вайна цар лийкха произведенеш.

Хоза: кӀаьда ек Грозненски № 10 йолча профессионально-технически училища дешархой З. Клименкои, М. Белокопытеи оазаш. Массанена хоза хийтар цар даьккха «Тбилисех дола илли». Иштта безам тӀабодаш дар дешархочо Г. Феодориде даьха эстрадни иллеш а.

Дукха бац вай республике художественни самодеятельноста юкъе дакъа лоаца иллюзионисташ. ХӀаьта цу жанрах дика кайоал Грозненски № 23 йолча профтехучилища дешархочун А. Агайя. ТӀехдика чакхйоаккх цо ше дӀайолаь опыт.

Мелла дукха хьеже а кӀордалеш дац нохчийи гӀалгӀайи къаман халхараш. ТӀехдика дир уж хьажаре № 23 йолча профтехучилища халхарий группа. Къаьстта безам тӀабодаш дар У. Булгучева оттадаь «Жа Ӏуй халхар», иштта профтехобразоване ансамбла халхарий группа даь нохч-гӀалгӀай кагирхой халхар а. Белгтала дар цу коллективо даь «эрсий халхари», «Монумент» яха цӀи а йолаш гойта хореографически сурти. Гулбенарий безам тӀабодаш да цу ансамбла солисташа Л. Ткаченкоси, В. Золотченкоси даь «Валенкаш» яха бегий халхар.

Цу тайпара дика дуккха номераш яр хьажаре гойта. Ала деза хьалхагӀа хиннача хьажарашца нийсдича укх шерара хьажар дуккха а дикагӀа чакхдаьнна хилар. ДукхагӀа бар самодеятельносте дакъа лоацараш, лакхъеннай исполнительски говзал. Цхьабакъда дувцанза дарглоаца кхоачамбоацараш а дар белгалдаьнна. Масала, цхьаболчарна сцена тӀа шоай мишта хила беза хац, кхыметтел аьшк а тоханза я тӀаювха костюмаш, цӀенбанза ба кога гӀирс. Цхьатарра хилча бакъахьа хургйоала костюмаш а эргаш я. Цу лоадам боацаш да аьнка хетача кхоачамбоацараша зрителий безам лохбу.

Хьажар чакхдаьннад. Ль яьнай итогаш а. Хьалхара моттиг яьккхай Грозненски № 12 йолча профессионально-технически училища самодеятельни коллективо. ШоллагӀча моттиге № 6 йола училище я. Цу шинна коллектива а дикагӀболча самодеятельни артисташта а сийлен грамоташ еннай. Цул совгӀа жюре членашка тӀехдика мах а баь белгалъяьккхар № 23 йолча профтехучилища халхарий коллектив.

Е. ЧЕБАЛИН.

КХАШКА БОЛХ БЕРАШТА — ЛЕРТТӀА ГӀУЛАКХ

Йоккха яц Гребенской юртара библиотека. Дукха бац цу чу болх бу бах а. Цхьабакъда, йоккха я цар балха опыт. Цудухьа болх а ба лерттӀа вӀаштӀехьбаьккха. Дикача хьала тӀа я книжни фонд. Шишний моттигашка дӀаоттадаь латт тематически литература. Цудухьа укхаза веначун атта да шийна эшаш дола книжка хьаха. Нагахь санна дуккхача хоатташ дола книжка шоай библиотеке деце кхыча библиотекера дена а из Ӏалашду. Иштта шоай дешарий йоакхо ю библиотека болхлоша.

Бахача наха юкъе боккха кхетама болх бу библиотека болхлоша, каст-каста хул укхаза дешарий конференцеш, тематически сайренаш, книжкаш дешаращца тайп-тайпарча темаех беседаш ю, лекцеш еш, чӀоагӀа дӀахозаш дола дешараш дӀахьу. Масала, Советски Ӏаьдала 50 шу дизара хеталаь вурийтта дешар хиннад укхаза. Цига ладувгӀа боагӀа юртбоахама къахьегамой, цӀен-ноаной, дешархой, юрта интеллигенци.

Безам тӀабодаш хул каст-каста укхаза кийчъеш йола книжни выставкаш, стендаш, арахецаш дола плакаташ, укх шера ийс книжни выставка кийчъяьй библиотеко. ХӀанз юртбоахама къахьегамхой кхашка балхаш деш болча хана царгалоӀам дикагӀа хургболаш шоай низ кхоачар ду библиотека болхлоша. Уж болчча дӀа а ухаш цар салоӀача сахьата керда журналаш тӀареи газеташ тӀареи сакъердаме статьяш еш, дунен халкъашта юкъерча хьалах дувц, царна деша книжкаш кхухь. ЧӀоагӀа раьза ба царна кхашка къахьегараш. Из деррига а хьахул библиотека заведующе Е. Е. Давыденкое ший болх лерттӀа вӀаштӀехьа баккхарах.

Иштта болх беш я Салмигиреева Сакинат заведующи йола Сарисуйски юртара библиотека а. Къаьстта хьокхаме ба дын дахьала библиотека коллективо беш бола болх.

Цхьабакъда, дикачарна уллув йолаш я во болх бу библиотекаш а. Царех цаӀ я Новощедрински юртарар. Грозненски культпросветшкола йисте а яьккха я цун заведующи Фомина Надежда. Цига бӀеха я. Книжни фонд а я воча хьала тӀа, книжкаш дӀателара еш цхьаккха а учет яц. Во кийчду наггахь мара арахецаш доаца плакаташ, стендаш.

Деррига кхоачамбоацараш дӀа а даьха хӀана юртбоахама къахьегамхой кхашка балхаш деш болча хана, царна лерттӀа гӀулакх де деза библиотека болхлоша.

Г. УМРИХИН,
Шелковской районни культура отдела автоклуба заведующи.

КЕРДА ТУРБИНА

Дикача къахьегама толамашца накъаболх ЦхьоалагӀча мая Грозненски № 1 йолча теплоэлектроцентрала турбинни цеха болхлой. Къаьнача № 2 йолча турбина метта цар шоаш вӀашагӀъеллар хьалха хилначул дукхагӀа низ бола турбина. Электроэнерги хьаярал совгӀа, цо арахец теплофикацена лаьрхӀа Ӏи. Дийнахь-бус лоха давлени йола 55 тонн Ӏи лу цо. «Кавказэнергомонтаж» яхача треста монтажни участка коллективо вашагӀъеллача цу турбинас боккха пайда лу производствана.

Цу треста хӀанз хьалъеш я № 3 йола ТЭЦ. Грознерча энергосистеме эггара йоккхагӀйола котлоагрегаташ хургья цига. Сахьата царех хӀаране 320 тонн Ӏи лургья. Царех хьалхара котлоагрегати турбинеи хӀанз болх беш я. Цар низ ба 50 эзар киловатт-сахьат. ЦхьоалагӀча майга кхачалехьа ТЭЦ-а турбиннисташа лаьрхӀад пхелагӀча турбинах хьахетта трубопровод хьалъе, горгеплосета магистральни линех из дӀахоттаргья.

Х. СУРУДЖАНЦ.

ЙОККХАЧА ГОВЗАЛЦА

Ала йиш йолаш да 26-ча апреда М. Ю. Лермонтова цӀерагӀча республикански театра сцена тӀа ший балха отчет луш пионерий республикански Дворецa иллеи халхареи ансамбла оттадаьча концерта хӀара номер лакхача говзалца кхоачашъеш, зрителашта боккха сакъердам а чӀоагӀа салоӀам а хулаш яр аьнна.

Оттадаь концерт Сийлахь - боккхача Октября хетадаь дар. Цудухьа концерта бӀарчча программа а цун дукхагӀа йола номераш а юбилейни темаех яр.

Концерт долалу ансамбла хоро А. Островске «Пионераш боагӀа» яха илли а доаккхаш. Илли хьалха оал Багаева Белласи, Очколов Витяси, Димаев Ӏаьласи. Цул тӀехьагӀа В. Локтева «Ленинцара къамаьл» яха а индонезийски чкъаьрий лувцарий а иллеш доах пионераша. Дика аьлар октябрятий хоро «Бекхарг» яха эстонски халкъа илли.

Къаьстта зрителашта чӀоагӀа салоӀам беш а уж раьза болаш а дар къаман халхара группа йоккхача говзалца даь «Симд» яха хӀирий халкъа халхар, аджарски халкъа халхар, нохч - гӀалгӀай халхар. Из иштта долга кхетаде хала дацар, хӀана аьлча хӀара халхар йистедаьлча дикка дукха ха яллалца царна раьза болаш зрителаша чӀоагӀа детта тӀоараш, цӀаькха а де халхар яхаш, «бис» яхаш детта цӀогӀарч сацацар зала чу.

ЧӀоагӀа раьза болаш ладийгӀар зрителаша Елисеева Ирас йийшача «Зоя» яхача Алигера поэма тӀарча отрывкага а Батукаев Абдулас йийшача «Росех йола стихаш» яхача Прокофьева стихотворенега а.

Концерта хьалхарча отделене кхы а яр сакъердаме а дика кхоачашъеш йола а номераш. ШоллагӀча отделене зрителаш хьажар, ладийгӀар «Лакха а чӀоагӀа а лоаттае Ленински коталон байракх» яхача вокально - хореографически композицега. Из композици идейни чулоацамга диллача а, цун хӀара дакъа йоккхача творчески уйланца дагалаьца, кийчдаь хиларга, лакхача артистически говзалца кхоачашъяргa диллача а зрителашта боккха салоӀам беш, уж чӀоагӀа раьза болаш яр. Цу композицеца пиовераша хьахьекхар тӀехьайиса хиннача паччахьа Россега денз советски наха шоай майралца, говзалца, хьинарца вай мохк дегӀабоалабеш, дунен тӀа эггара боккхагӀа а низ болашагӀа а болча мехкага кхоачабеш хьабенача наькъа исторически этапаш.

Къаьстта зрителий безам тӀабодаш а шоай дехкар хоза кхоачашдеш а бар концерта программа дӀахьош хинна Еременко Ларен, Очкалов Витяи.

Иштта лакхача боарамe хьахьекха ший говзал художественни кулгалхо а дирижер а нов. Сыщиков В. И. болча пионерий Дворецa иллеи халхареи ансамбло.

С. КОТИЕВ.

ВАЙ ДОТТАГӀИЙ БОЛЧА

ВАРШАВА. Полицашка хиннача концлагере фашисташа къиза бойбаь 30 эзар тутмакх сий деш дагалаьцар Щецински воеводства къахьегамхоша. Къиза боабаьча поляшашта, эрсашта, французашта, югославашта, бельгийцашта, голландцашта, итальянцашта дегӀа памятник хьалеллаш церемони хилар укхаза. Памятник — тутмакхий маӀача саген кхалсаген скульптурни сурт — оттадаьд Щецина юххе хьалъеш латтача химически комбината болача автомашиний наькъа йистте. Памятник хьалеллача гулбеннача итташ эзараш къахьегамхоша цӀена дог-уйла долаш мел болча нахага укх тайпара тӀахьехам беш йола революци тӀаийцар: «Фашизм — кхы цӀаккха а ма хилийта! ТӀом — кхы цӀаккха а махилийта! Дагакхабалаш, фашизм фу хиннай, дагакхабалаш, цо дунена малагӀа сагтонаш тӀаккхоачаергья, нагахьа санна из юха а дийнлойя.

БЕРЛИН, 27 апрель. (ТАСС). Деррига низаш тӀадахийта СЕПГ VII-ча съезда решенеш кхоачашъяра, социалистически яхь йоаржае Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизара сийна — къахьегамхой тӀахьех СЕПГ ЦК-ас дунен халкъашта юкъера болхлой класса солидарноста цӀей — ЦхьоалагӀча мая ди гаргакхоачаш хиларца дувзаденна «Нойес дойчланд» яхача газето тахан кепатеха араяьхача лозунгаша.

БЕЛГРАД. Загребе дӀакъайлай бӀаьстан юкъе хула дунен халкъашта юкъера традиционни ярмарка. Ярмарке Болгари, Дани, Чехословаки, Франци, Итали, Инди, Япони, ГДР, Польша а юкъейолаш болча дунен 24 мехко хьокха оттадаь дар халкъо леладу товараш, медицински аппаратура, транспортни средстваши кхыйола промышленни изделеши. Советски предприятеша хьокха оттаьяр медицински оборудовани.

Ярмарке хиннаб 330 эзар совгӀа саг.

(ТАСС).

ВЬЕТНАМО ДУВ БУЪ

ХАНОЙ. 27 апрель. (ТАСС). «Городаша - вежараша Ханоеи Хайфонеи йоккха котало яьккхай: цхьан дийнахьа моастагӀчун 15 самолет чуяйтай, массехк американски летчик плен а воалавеш» — керте даь цу тайпара йоазош а долаш Ханойи Хайфони лораерий турпаленах лаьца репортажаш кепатеха араяьхар селхан вьетнамски газеташа.

Селхан бомбаш чуйийттача Донгань яхача уезде тахан саррахьа журналисташка дӀахьекхар Ханойна тӀера селхан чуяйтача «Ф-105-Д» яхача самолета гаргаш.

Ван-Хан яхача юрта яьча пресс-конференце столица тӀема командоване викала полковника Ван Тана мабарра хоам бир журналисташка селхан яьча налетах. Массехк итташ фугасни кассетни бомбаш, ракеташ, снарядаш тӀайоассайир американски самолеташа листта нах бахача Ханоя пригородашта. Вийнеи човнаш яьи 100 совгӀа маьрша саг ва. нах чубаха 100 совгӀа цӀеноши дохадаьд. Акхача тайпара бомбаш йийттай Донгань яхача уездерча больницана. Колоа яхача общине американски самолеташа ракеташ йийттай школанеи топпарах даьча ахархой цӀенолгаштеи.

Ханое массанахьа цхьатарра митингаш чакхъяьлар селхан. «Кхозза кийча да» яхача кагирхой болама юкъе дакъа лоацаш болча кагийча нахеи мехкарашеи, ханойски болхлой класса викалаша, кадрови болхлошеи гӀулакхерча нахеи дув биар тхоай деррига низаш, хӀаьта нагахьа санна эше, вахар а, дӀалургда оаха американски агрессорех хьамсара столица лораяра.

ИТАЛЬЯНСКИ СПУТНИК СИГАЛА ЯХИЙТАЙ

НАЙРОБИ, 27 апрель. (ТАСС). Селхан Индийски океана тӀа. Кене территориальни хишка латтача платформа тӀара космосе, Лаьттана гонахьарча орбита тӀа яхийтай «Сан-Марко-Б» яха итальянски спутник. Спутник сигал яхийтай космически тохкамаш дара Итальянски комитето оттаьнча программах, диъ лагӀа долча американски ракета новкъосталца.

Итальянски комитета викало укхаза хьакхайкадаьчох, капсула дозал 110 килограмм да. Капсула тӀа я атмосфера тӀера тӀоанаш кхотадаларах а хӀаьта иштта маьлха радиацех а йола информаци хьасулъеш йола приборaш.

ЛерхӀачох, спутнико ялх бутт боаккхаргба орбита тӀа.

Доазол дехьара

ДУНЕН ОБЩЕСТВЕННОСТО БЕХКЕ Ю ГРЕЦЕРА ФАШИСТСКИ ПЕРЕВОРОТ

СТОКГОЛЬМ. Дерригача мехкий правительствашка кхайк тхо Грецера фашистски переворот харцахьа дархӀара а законах йоаца правительство къоабал ца еш йитара а уж тӀахьехаш, белгалдоакх Швеце бахача гречески гражданий Комитета заявлене тӀа.

Премьер-министрага Т. Эрландерага яхьийтача цу заявлене тӀа ба иштта «дахьене къовсам лоаттабеш болча вежарашта массе тайпа новкъостал дар духьа шоай низаш вӀашагӀтохара» тӀахьехаш доазол дехьа бахача берригача грекашка беш бола тӀахьехам а.

БЕЛГРАД. «Оаха чӀоагӀа сахьувзалеш ба Греце тӀема переворот хиларах а болхлой демократически бокъонаши профсоюзни паргӀатонаши гоӀаярах а хинна хоам», — йоах Югославе профсоюзий Союза Центральни совето Дунен халкъашта юкъерча къахьегама организацега яхьийтача телеграмма тӀа.

«Цунна дувзаденна, — йоах дӀахо телеграмма тӀа, — оаха чӀоагӀа протест а гречески халкъаи болхлой классаи дагадоахкарашцара солидарность а кхайкаю».

БОНН. Греце хиннача тӀема переворота духьала протест кхайкаеш заявлени яьй Немецки мащара союза яхача малхбузенгермански парте директорато. Заявлене тӀа белгал ма даккхара, конституце бокъонаш дӀаяьхай Греце, хӀаьта эзараш болча гречески демократашта террор еш я.

ФРГ тайп - тайпарча городашка дӀахо а хулаш я малхбузенгермански промышленни предприятешка балха болча гречески болхлой предприятешка балха болча гречески болхлой протеста собранеш. Гамбурге хиннача митинге къамаьл деш, центра Союза партегарча гречески парламента депутата А. Попондопулоса хьакхайкадир, Грецерча тӀема путчо гражданскн тӀом хьоабара кхерам хулийташ хилар. Цо белгалдаьккхар, Грецера переворот «НАТО-гара хьахийнача герзана яь хилар».

ПАРИЖ. Елисейски аренний районерча гречески посольство йолча тӀаззай полице нарядаш. Цхьаннена тӀехьа шоллагӀъяр йолаш делегацеш ух укхаза. Греце хиннача тӀема переворота духьала, дуккхача гречески прогрессивни деятелашта Ӏазап хиннача террора духьала протест кхайкаяр духьа.

Гречески студенташ а юкъе болаш болча, Париже деша вагӀача массехк бӀаь саго дакъа лаьцар посольствана юххеи Елисейски аренашкеи хиннача демонстраце. Манифестанташтеи «республикански кхерамзлеи отрядаштеи» юкъе дов хилар бахьан долаш массехк жандармана човлаш яьй, цхьа демонстрант лаьцав.

Гречески посольстве енай мехкарча массехк аьрдехьарча партеи прогрессивни организацеи викалий делегаци. Делегаце членашта юкъе — Ж. Дюкло (Французски коммунистически парти), А. Леруа (Греце сага бокъонаш лораяра Комитет), А. Толле) къахьегама Ерригъюкъара конференци).

Париже дуккха эзараш болча наьха митинге тӀайийца резолюци посольства чиновникашка дӀаелар делегаце. Цу тӀа хоаламболлаш дӀадех «Греце политически гӀулакхашта лийца мел боахкараш сов чехка мукъабоалийтилга, конституционни бокъонаши ерригача партей тешам беина хиннача правительства кийчдаь паргӀата хоржамаш чакхдоахилгеи».

(ТАСС).

ХӀара шу массаза дала хувцалуш доагӀа Германски Демократически Республика столица куц. Вахара дикагӀа аьттув болаш хулаш йоагӀа Берлина улицаш, кердача цӀеношка баха хувш городе баха нах.

АДН—ТАСС сурт.

ХАОТТАМ

Тахан республикеи Грознеи морхаш а йолаш, малхбузехьара мух а хьекхаш хургья. Йоачан хургьяц. Республике 16 — 21, городе 18 — 20 градус йӀовхал латтаргья.

Кхоанеи ломмеи республике морхаш а йолаш, наг-нагахьа малх а хьожаш хила тарлу. Дийнахьа 18—23, бийсанна 6—11 градус йӀовхал хила мег.

Метеостанци.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный Ленина улица, 11 (3-гӀа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. 3-39-11; бехктоккхама секретара — 3-34-38; партийни вахареи, культураи, промышленностеи отделий—3-42-30; юрта боахамеи письмойи отделий—3-42-28.
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.
«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84.
Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.
СФ02489. Заказ № 1977.